

ÅRSMELDING 2017

for

Oslo biskop og bispedømmeråd

Behandlet i OBDR-møte 26.02.18

Redaksjon avsluttet 08.03.18

1 LEDERS BERETNING

- Det har vært et aktivt og innholdsrikt år for kirken i Oslo bispedømme. Med 5710 gudstjenester og 551 847 gudstjenestedeltakere, 653 vigslers, 3463 dåp, 2825 konfirmanter er kirken i kontakt med en stor andel av befolkningen. Samtaler og medvandring/diakoni, undervisning, kunst og kultur er ord som preger og beskriver mye av kirken i Oslo. Vi skal være fellesskap hvor alle er velkomne som de er. Det er mye viktig arbeid som ikke lar seg fange i tall og statistikk, men som likevel er helt avgjørende å prioritere.
- Gjennom hele uka er mange av kirkene fulle av folk, og er også en del av folkekirken det er viktig å synliggjøre. Derfor er det gjennomført telleuker, som viser at over 54000 mennesker var innom en kirke eller et menighetshus på en menighetsaktivitet i løpet av en gjennomsnittsuke. Inklusiv utleie ble bygningene i en uke brukt av 61413 personer i Oslo by, og i Bærum la 319 frivillige ned 883 arbeidstimer i en gjennomsnittsuke.
- 1. januar gikk Den norske kirke fra å være en del av staten til å bli et eget rettssubjekt. Det var et historisk skille og gir oss større ansvar over egen virksomhet enn tidligere. Dette ble markert med gudstjeneste i Oslo Domkirke der alle menighetsråd, fellesråd, frivillige og ansatte var invitert. Gudstjenesten innledet også bispedømmets markering av 500 år siden reformasjonen. Lokalt ble reformasjonsmarkeringen fulgt opp i gudstjenester fire felles søndager gjennom året. Sammen med Oslo katolske bispedømme arrangerte Oslo bispedømmeråd en seminarrekke i Litteraturhuset som samlet mange. Bispedømmets prester deltok i «Reformasjon nå» - et studieopplegg utviklet av de teologiske lærestedene i fellesskap. Dette høstet gode tilbakemeldinger og var også tema for biskopens fagdag for prester.
- I starten av januar meddelte Ole Christian Kvarme sin avgang etter tolv år som biskop i Oslo. Mye av året har derfor vært preget av arbeidet med å få på plass hans etterfølger. Det har vært et engasjerende arbeid som har skapt mye positiv oppmerksomhet om kirken og om rollen som biskop. I en høytidelig gudstjeneste i Oslo domkirke 3. september, med etterfølgende mottakelse i Oslo rådhus, tok vi en verdig avskjed med biskop Kvarme og takket ham for en lang og tro tjeneste.
- 17. desember fikk bispedømmet sin 32. lutherske biskop – og den første kvinnen i rekken - i Kari Veiteberg. I en storslått innsettelsesgudstjeneste ble hun vigslert til tjenesten av Helga Haugland Byfuglien. Hans Majestet Kongen var sammen med representanter fra kirke og samfunnsliv, tilstede ved vigslingsgudstjenesten i Oslo domkirke og ved mottagelsen på Akershus Festning.
- Det jobbes godt i kirken i bispedømmet, samtidig som vi ser utviklingstrekk som gir grunn til bekymring. Nedgangen i dåp og vigslers fortsetter. Vi ønsker å snu trenden og har satt inn flere tiltak i samarbeid med menighetene. Ikke minst tilbyr de fleste menighetene dåp når familiene ønsker det. I flere prostier er langt under halvparten medlemmer av Den norske kirke. Om tilflyttingen til bispedømmet fortsetter i samme tempo, er det grunn til å tro at utviklingen vil fortsette. Framover blir det avgjørende å formidle til alle at kirken faktisk er relevant for dem og deres liv.

Åpne kirker har vært et satsingsområde i Oslo bispedømme over flere år. Med gjenåpningen av Paulus kirke vil dette tilbudet styrkes, sammen med eksisterende tilbud i Oslo Domkirke og Sagene kirke. Åpne kirkerom og tilbud om samtaletjeneste har vist seg å dekke et stort behov i befolkningen. Totalt brukte 5-600 000 besøkende Domkirken på dagtid og vel 48 200 var innom på natten. 16400 mennesker benyttet åpen kirke i Sagene i 2017. For Sagene kirke er dette besøksrekord.

- På KM i januar ble ny vigselsturgi vedtatt som også åpnet opp for vigsel av likekjønnene par. Etter år med diskusjoner og utredninger fant Den norske kirke endelig en vei videre. Oslo bispedømmeråd har vedtak på at vi ønsker å likebehandle lesbiske, homofile, bifile og transpersoner som arbeidstakere og som medlemmer. Det er nå to likestilte syn på ekteskapet i Den norske kirke, og prester skal få vie, forkynne og undervise i tråd med deres overbevisning. Det har ikke vært utfordringer i praktiseringen av vigselvedtaket i bispedømmet, og alle som har ønsket det har fått vie seg i sin lokale kirke.
- I Oslo bispedømme har 85 prosent av menighetene utviklet **plan for diakoni**, men ikke alle menighetene har tilsatt diakon. Av mange vellykkede diakonale tiltak vil vi blant annet nevne:
 - Grønland menighet som har åpen kirke i forbindelse med matutdeling på Fattighuset lokalisert ved kirken. Uranienborg menighet har bidratt økonomisk til diakonalt arbeid i Grønland menighet. Denne typen samarbeid på tvers menighetsgrenser er noe vi ønsker å videreutvikle og stimulere til.
 - I Bærum er det fra 2018 fire ungdomsdiakoner knyttet til det forebyggende samtaletilbudet «13-20» på Sandvika Storsenter. Tilbudet er finansiert av Bærum kommune. Andre prosti har uttrykt ønske om å utvikle et lignende tilbud til ungdom.
 - Uranienborg og Vardåsen er eksempel på menigheter der flyktninger og nordmenn møtes til språkkafe.
- Etter mange års usikkerhet er det gledelig at Oslo kommune har konkludert med fortsatt tilskudd til sykehjemprestetjenesten. Det er en anerkjennelse av sykehjemprestenes kompetanse og systematiske arbeid med de eldre og deres familier.
- **Kunst- og kulturaktiviteter** står sterkt i bispedømmet, både i menighetenes egne arrangement og i samarbeid med andre aktører. Tallene viser at 210.284 personer besøkte en kirke i bispedømmet i forbindelse med de 1436 kulturarrangementene som fant sted gjennom året. Det er en nedgang på vel 33000 fra 2016. I tillegg kommer Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival, som ble arrangert for syttende gang og kommunikasjonsplattformen Påske og pasjon, som ble videreført for syvende år på rad.
- I 2017 ble tredje runde av Dialogisk menighet gjennomført i regi av **Kirkelig dialogsenter**. Dermed har 50 deltakere i 15 menigheter deltatt på kurset som har fått svært gode tilbakemeldinger. Dette er et viktig kurs som bidrar til gjensidig forståelse og respekt for felles verdier og skaper gode relasjoner lokalt. Første studieår med **Dialogpilotene** ble avsluttet i juni med 12 studenter, og 17 nye studenter er nå i gang. Det knytter seg store forventninger til denne satsingen.

- Tema for misjonsUKA var *Entreprenørskap* med internasjonal gjest fra Nepal og Himalpartner som samarbeidsorganisasjon. Det ble lagt til rette for viktige samtaler om hva misjon innebærer.
- **Bispedømmets ungdomsår** ble markert gjennom hele året. Hovedmålet med ungdomsåret har vært å skape engasjement og inspirere flere til å bli med i kirkens ungdomsarbeid og rekruttere unge til kirkelig tjeneste. En konkret aktivitet som er verdt å trekke fram er at det for første gang ble det arrangert en stor konfirmantsamling i Oslo domkirke for alle konfirmantene i Vestre Aker prosti – for å la konfirmantene erfare at de er mange og med i en større kirkelig sammenheng. Dette var så vellykket at tilbudet i 2018 utvides til å omfatte alle bispedømmets konfirmanter. Satsingen på ungdom vil bli videreført gjennom bispedømmets frivillighetsår i 2018.
- **Oslo bispedømmeråd og Oslo biskop har i 2017 deltatt i to større prosjekter som fortsetter i 2018: Prosjekt Kirkebruksplan og Prosjekt Enhetlig ledelse.**
 - **Prosjekt Kirkebruksplan** er initiert av Kirkelig fellesråd i Oslo og Oslo bispedømmeråd for å få en best mulig strategisk utnyttelse av kirkene og de samlede ressursene i Oslo. En prosjektgruppe startet arbeidet høsten 2017. Det vil i 2018 bli konsultasjoner med berørte menigheter før saken sendes på høring og vedtak fattes i november 2018.
 - **Prosjekt Enhetlig ledelse** er et samarbeidsprosjekt mellom Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd og fellesrådene i Asker, Bærum og Oslo. Målet er å utarbeide forslag til hvordan kirken i Oslo bispedømme kan organiseres for å oppnå målsettingen om felles arbeidsgiveransvar og enhetlig strategisk ledelse i Oslo bispedømme. Bakgrunn for prosjektet er Kirkemøtets vedtak om forsøk med alternativ arbeidsgiverorganisering i Den norske kirke, hvor Kirkemøtet har uttalt: «Det er et mål å redusere ressurser som brukes på administrasjon på alle nivå til fordel for lokal aktivitet som nærer det kristelige liv i soknet». Det forventes at prosjektgruppen fremlegger sin rapport før sommeren 2018. Styringsgruppen for prosjektet består av de fire rådslederne og Oslo biskop.

Årsmeldingen for 2017 gir et godt bilde av hva som har skjedd i 2017. Samtidig må det sies at mye av kirkens virke ikke lar seg fange av tall og bokstaver. Vi ber om at kirken i Oslo bispedømme må fortsette å skape tro, håp og kjærlighet også i året som ligger framfor oss.

Oslo, 26.februar 2018

Gard Realf Sandaker-Nielsen
Leder Oslo bispedømmeråd

Kari Veiteberg
Oslo biskop

2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Oslo bispedømme er Den norske kirkes bispedømme for kommunene Oslo, Bærum og Asker. Det regnes som et av kirkens fem opprinnelige bispedømmer og ble opprettet rundt 1070. Innen vårt bispedømme bor det 853.000 innbyggere og 53 % av disse er medlemmer av Den norske kirke. Bispedømmet omfatter tre kommuner, fire fellesråd og 53 sokn. Videre er den landsdekkende døvekirken organisert som eget prosti under Oslo bispedømme.

De overordnede mål for Oslo biskop og Oslo bispedømme er gitt av Kirkemøtet og Kirkerådet. Visjonsdokumentet som ble vedtatt av Kirkemøtet 2014 er **Mer himmel på jord** og at kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende.

Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd og stiftsdirektør utgjør ledelsen for Oslo bispedømme. Biskopen har det åndelige tilsyn med kirken i sitt bispedømme. Hun er videre den øverste leder av prestedtjenesten i bispedømmet og *sørger for den nødvendige samordning med de kirkelige rådenes virksomhet* (tjenesteordning for biskoper §2). Oslos biskop siden 2005 Ole Christian M. Kvarme avsluttet sin tjeneste 30. september. Anne-May Grasaas var fungerende biskop inntil Kari Veiteberg ble vigslet til ny Oslo biskop 17. desember.

Oslo bispedømmeråd er det demokratiske organ som leder arbeidet i bispedømmet. Bispedømmerådets hovedoppgave ihht kirkeloven § 23 er å ha sin *oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene*. Rådet skal videre fremme *samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet*.

Stiftsdirektøren er daglig leder for bispedømmerådets virksomhet og leder for bispedømmekontoret og dets ansatte. Noen av biskopens oppgaver er delegert til stiftsdirektøren.

Ledelsen har i 2017 bestått av:

Bispedømmerådets leder:	Gard Realf Sandaker-Nielsen
Oslo biskop:	Ole Christian M. Kvarme, fra 17.12.17 Kari Veiteberg
Stiftsdirektør:	Elise Sandnes

Oslo biskop og Oslo bispedømmeråd har felles administrasjon lokalisert i Oslo bispegård i Gamlebyen i Oslo. Gamlebyen har en tydelig kirkelig historie og var byens tyngdepunkt helt frem til 1600-tallet. Ved bispekontoret arbeider det 25 personer/22 årsverk hvorav 1,5 årsverk tilhører presteskaperet.

Nøkkeltall medlemmer m.v Oslo bispedømme				
Prosti	Årsverk	Sokn	Kirkemedl*	Innbyggere
	Still.ramme	2017	01.01.2018	**2016-17
Domprostiet	20,8	8	69 651	143 113
Søndre Aker	21,8	10	74 427	138 374
Nordre Aker	13,5	5	47 629	96 416
Østre Aker	19,0	5	53 069	139 567
Vestre Aker	23,5	10	87 884	136 789

Bærum	21,5	10	81 060	125 411
Asker	10,8	5	39 799	60 993

Sum	130,9	53	453 519	840 663
------------	--------------	-----------	----------------	----------------

**) Antall kirkemedlemmer og tilhørige **) Osloprostier pr 1.1.16, øvrige 2017*

Tallene ovenfor omfatter ikke døveprostiet. Døvemenighetene er Den norske kirkes menigheter for døve og sterkt hørselshemmede. Døvemenighetene utgjør et landsdekkende prosti under Oslo bispedømme.

Oslo biskop har videre kirkelig tilsyn med prestene i Forsvaret tilhørende Tros- og livssynsbetjening i Forsvaret (tidligere Feltkorpset). Prestene har tjeneste ved Forsvarets avdelinger både i inn- og utland.

Nøkkeltall kirkelige handlinger Oslo bispedømme

Antall	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Døpte 1)	4 001	3 793	3 705	3 429	3 413	3 463
Konfirmerte	2 869	2 930	3 221	3 081	2 923	2 825
Vigslar	803	800	794	710	742	653
Gravferder	4 357	3 998	3 842	3 969	3 815	3 807
Gudstjenester søn- og helligdager:						
Deltakere	458 988	441 426	433 606	427 062	422 988	384 988
Totale gudstjenester:						
Deltakere	627 578	606 686	634 191	615 971	602 131	551 847
Antall tot gudstj.	6 390	6 276	6 305	6 103	6 109	5 710

1) Korrigerede SSB-tall for 2016 er 3889

Tall for dåp var tidligere dåpshandlinger utført innen Oslo bispedømme som for 2016 utgjorde 3 413. Reviderte SSB-tall for 2016 er imidlertid høyere da man fra dette tidspunkt endret registrering til å gjelde antall døpte bosatt innen bispedømmet. Det er således ikke konsistens mellom 2017-tallet og tidligere år.

Oslo bispedømme har som mål for perioden 2015-2018 at flere deltar i gudstjenestene og at flere søker dåp og trosopplæring. Tallene for de siste tre årene kan tyde på at nedgangen i antall dåp har flatet ut men at oppslutningen om gudstjenestene har betydelig nedgang.

Utvikling medlemstall * 2012-2017 Oslo bispedømme

<i>pr 31.12</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Oslo bd	467 613	467 316	465 677	461 552	454 924	453 519
% av befolkn	58,60 %	57,60 %	57,40 %	55,75 %	54,40 %	53,04 %

**) Medlemmer og tilhørige*

Oslo bispedømmes medlemstall holder seg ganske stabilt på nivå 450-460.000. Andelen i befolkningen som er medlemmer i Den norske kirke har imidlertid vært synkende i mange år, fra 65 % i 2008 til 53% i 2017. Nedgangen skyldes en stadig mer flerkulturell befolkning samt nedgang i dåp også blant kirkemedlemmer.

Innmeldte/Utmeldte Oslo bispedømme 2017								
	Asker	Bær	Dom	SA	ØA	NA	VA	TOT
Inn	43	53	106	57	42	63	83	447
Ut	140	263	595	277	218	441	359	2 293

Oslo bispedømme mottok i løpet av året 447 innmeldinger og 2293 meldte seg ut av kirken. Antall utmeldinger er således betydelig lavere enn for 2016 – da mange utmeldinger kom i forbindelse med lanseringen av den elektronisk selvbetjeningsløsningen for medlemsregisteret.

Nøkkeltall for årsregnskapet Oslo bispedømme				
<i>*Hele 1000 kr</i>	2014	2015	2016	2017
Antall årsverk		186,1	187,3	184,2
hvorav prestatetjenesten		160,0	159,9	154,5
Samlet tildeling *	131 497	138 315	144 339	166 780
Lønns- og driftsutg *	136 130	139 334	145 093	166 631

Antall årsverk omfatter også sykehjemprester som er finansiert av Oslo kommune. Bispedømmet har hatt en bemanningsreduksjon som ble vedtatt i 2016 og effektivert primært i 2017. Forskjellen mellom samlet årsverk og årsverk prester består av administrativt personell, saksbehandlere i prostiene samt diakoner, kateketer og trosopplæringsledere innen døveprostiet.

Tildelingen på NOK 166,8m representerer en vesentlig økning i forhold til tidligere år. Dette skyldes mest kompensasjoner for pensjonskostnader som kirken tidligere ikke er belastet for. Videre inngår overføring av åpningsbalanse på NOK 2,5m; kfr mellomværendet med staten pr 1.1.17. Samlet tildeling inkluderer tildeling til det landsomfattende døveprostiet.

3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

A Sammendrag av resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Statistikken viser nedgang i den totale oppslutningen om gudstjenestene på søn- og helligdager i alle prosti i løpet av den siste femårsperioden. Dette understøttes av at gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste også gjennomgående har gått ned. Det er prostiene i vest som fortsatt kan vise til høyest gjennomsnittlig deltakelse. Antall dåp og medvirkning av barn og unge i gudstjenesten bidrar til økt framfølte. På grunn av stor helgeutfart stiller noen menigheter spørsmål ved om det skal legges større vekt på hverdagsgudstjenester. Flere påpeker betydningen av økt vekt på bekjentgjøring av gudstjenestene. Systematisk arbeid med gudstjenestegrupper har gitt gode resultat flere steder, blant annet i Lommedalen – og ønskes fulgt opp i andre menigheter. «Telleukene» viser en betydelig aktivitet i kirkene uken igjennom og gir kunnskap som bispedømmet må arbeide videre med.

En har så langt ikke lykkes i å snu den nedadgående trenden når det gjelder kirkelige vigsler og gravferder. For å imøtekomme folks ønsker legger en nå til rette for vigsler også andre steder enn i kirkerommet, og er til en viss grad åpen for individuelle tilpasninger både ved vigsel og gravferd. Men her er det fortsatt arbeid å gjøre.

Kirkene med sine store og gode lokaler er ettertraktede arenaer for kultur- og konsertvirksomhet både sentralt i Oslo og i de ulike lokalmiljøene – i regi både av menighetene og av andre aktører. Dette vurderes som positivt og åpner kirkerommet for mange. Det er imidlertid viktig at også denne virksomheten skjer i respekt for kirkerommets egenart.

Selv om det arrangeres samiske gudstjenester og gudstjenester med innslag på samisk i bispedømmet, er det fortsatt potensial for å utvikle dette videre.

Siden tallmaterialet er uklart når det gjelder dåp, vil vi være forsiktige med å trekke tydelige konklusjoner nå. Vi mener imidlertid at fokuset på dåp de senere årene har bidradd til å demme opp for nedgangen, og det er en økning av dåp av tilhørende (0-1 år) på tre prosentpoeng fra 2014 (før satsingen) til 2017, nå med en prosent på 62.

Arbeidet med trosoppløringen har en god progresjon, og det gjøres mye godt arbeid i menighetene både med plan og gjennomføring av tiltak. Det er en kontinuerlig utfordring å nå målet som er bredden av alle døpte. Det uttrykkes fortsatt behov lokalt for faglig støtte og bistand fra biskopens rådgivere på feltet. Konfirmasjonsprosenten (av medlemmer) har holdt seg forholdsvis stabil de senere årene ved at ca sju av ti lar seg konfirmere. Dette vitner om et solid arbeid i menighetene som understrekes av at mange følger ledertreningsprogram i etterkant. Erfaringer med «brukerundersøkelse» i Bærum kan gi innspill til arbeid også i resten bispedømmet.

Det er en økning i antall menigheter med diakoniplan, og det vises til et svært mangfoldig diakonalt arbeid i de ulike prostiene. Flere ser verdien av å dele erfaringer og arbeidsmetoder og av å samarbeide over menighetsgrenser. Dette mål følges opp. Det har vært en økning i antall «grønne» menigheter de senere årene – ikke minst takket være arbeid ved seniorvoluntør og generelt økt kunnskap.

Rekrutteringen til vigslede stillinger er god i Oslo bispedømme.

Flere frivillige engasjerer seg i menighetsarbeid, som ledere i barne- og ungdomsarbeidet og ikke minst i gudstjenestegrupper. Menighetene melder likevel om behov for enda flere frivillige i ulike

oppgaver. Bispedømmet har derfor besluttet at 2018-våren 2019 skal ha fokus på utfordringer ved frivillighet.

Det er gjennomgående godt samarbeid mellom barnehage/skole og kirken, blant annet deltar 90 prosent av grunnskolene i hovedstaden på skolegudstjenester. Menighetene har stor bevissthet på å opptre ryddig og legge til rette for godt samarbeid.

Det foreligger uklare statistikk tall for barne- og ungdomsarbeidet i menighetene. Bispedømmet har imidlertid ulike tiltak overfor aldersgruppene. En helhetlig plan for 18-30 er vedtatt og må følges opp i tiden som kommer.

Bispeksifte preget 2017 – fra biskop Ole Chr. M. Kvarme annonserte sin fratreden i januar og til biskop Kari Veiteberg ble vigslet i desember.

B Omtale av resultater og måloppnåelse

B1 Flere deltar i gudstjenesten og møter Gud i fellesskapet

Hovedmål i Oslo bispedømme:

Gudstjenesten gir et møte med Gud, fornyer troen, er en kilde til livsutfoldelse, og en støtte i livets ulike faser og overganger. Flere deltar i gudstjenesten og opplever den som et åpent og inkluderende fellesskap.

B1.1 Oppslutning om gudstjenesten

Resultatmål: Oppslutningen om gudstjenestene øker

Målet om å øke oppslutningen om gudstjenesten er ikke nådd.

Gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager

ÅR	ASKER	BÆRUM	DOMPROSTI	SØNDRE A	ØSTRE A	NORDRE A	VESTRE A	TOTALT
2017	41 388	66 836	68 439	67 882	36 538	24 626	79 279	384 988
2016	46 374	68 166	78 347	72 483	42 457	27 588	87 673	422 988
2015	44 140	72 413	70 400	80 952	43 518	26 053	89 586	427 062
2014	47 997	75 408	69 125	77 823	46 855	28 217	88 181	433 606
2013	47 192	77 838	73 091	78 134	46 393	28 149	90 629	441426
2013-2017	-5804	-11002	-4652	-10252	-9855	-3523	-11350	-56438

Gjennomsnittlig deltakelse per gudstjeneste på søn- og helligdager

ÅR	ASKE R	BÆRUM	DOM- PROSTIET	SØNDRE AKER	ØSTRE AKER	NORDRE AKER	VESTRE AKER	TOTALT
2017	141,3	115,0	105,8	105,1	69,2	75,5	122,5	105,0
2016	150,6	115,5	117,1	112,7	77,6	83,9	139,6	113,9
2015	148,6	115,9	126,8	121,2	80,4	79,9	136,6	116,4

2014	155,8	130,0	120,6	114,3	85,2	73,9	128,2	115,4
2013	146,6	127,4	108,9	111,3	82,4	66,9	128,4	110,5
2013-2017	-5,1	-12,4	-3,1	-6,2	-13,2	+8,6	-5,9	-5,5

Gudstjenstedeltakelse, alle gudstjenester

ÅR	ASKE R	BÆRUM	DOM-PROSTIET	SØNDRE AKER	ØSTRE AKER	NORDRE AKER	VESTRE AKER	TOTALT
2017	58282	101439	100641	98385	53174	32029	107897	551847

Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse, alle gudstjenester

ÅR	ASKE R	BÆRUM	DOM-PROSTIET	SØNDRE AKER	ØSTRE AKER	NORDRE AKER	VESTRE AKER	TOTALT
2017	120,9	123,6	69,8	99,6	70,4	76,6	134,0	96,6

Oppslutningen om gudstjenestene på *søn- og helligdager* har sunket med over 56000 deltakere i løpet av de siste fem årene. Noe skyldes at det totale antall gudstjenester på *søn- og helligdager* i perioden er redusert med 328. Nedgang i *antall gudstjenester* gjør seg gjeldende i alle prostiene, men viser størst utslag i Nordre Aker prosti med 95, dvs 22,6 prosent, færre gudstjenester i 2017 enn i 2013. I denne perioden har Paulus kirke vært ute av funksjon på grunn av oppussing, og en ser virkninger av at seks av soknene er slått sammen til tre. Det er likevel i Nordre Aker at gjennomsnittlig deltakelse per gudstjeneste har økt med 8,6 deltakere. Alle andre prosti viser nedgang – størst i Østre Aker med 13,2 og Bærum med 12,4. I Søndre Aker prosti har Oppsal kirke vært stengt for oppussing, og gudstjenestene er i denne tiden flyttet til Søndre Skøyen kapell, noe som påvirker deltakelsen. I Domprostiet er det registrert en økning i gudstjenestedeltakelsen i Fagerborg, men det er en nedgang i Frogner, der kirken har vært stengt for oppussing høsten 2017 og med gudstjenester annet sted.

I gjennomsnitt deltar 105 personer på gudstjenestene på *søn- og helligdager* - mot 96,6 når alle gudstjenester er regnet med. På tross av nedgangen er det prostiene vest i bispedømmet som har høyest gjennomsnittlig deltakelse med Asker på topp med 141,3, fulgt av Vestre Aker (122,5) og Bærum (115,0). Lavest ligger Østre Aker prosti med en gjennomsnittlig deltakelse på 69,2.

Antall nattverddeltakere totalt

	ASKER	BÆRUM	DOMPROSTI	SØNDRE A	ØSTRE A	NORDRE A	VESTRE A	TOTALT
2017	16 054	26 004	50 689	31 303	21 567	12 450	29 840	187 907
2016	15 235	27 167	52 978	30 913	23 048	16 969	31 387	197 697
2015	14 991	26 455	49 365	34 008	22 768	15 975	31 254	194 816
2014	14 430	29 065	49 033	38 567	22 757	16 445	35 582	205 879
2013	13 877	28 032	50187	34 333	21 777	15 832	32 700	196 738
2013-2017	+2177	-2 028	+502	-3 030	-210	-3 382	-2 860	-8 831

Gjennomsnittlig nattverddeltakelse i prostiene

	ASKER	BÆRUM	DOM	SØNDRE A	ØSTRE A	NORDRE A	VESTRE A
2017	60	56	41	56	42	42	56
2016	57	59	47	58	47	49	57
2015	65	56	47	62	43	46	58
2014	66	63	50	69	45	42	62
2013	67	61	50	59	45	38	55
2013-2017	-7	-5	-9	-3	-3	+4	+1

Etter å ha holdt seg forholdsvis stabil de siste fire årene, viser tallene nå tilbakegang i antall *nattverddeltakere* på 4,5 prosent for bispedømmet som helhet. Størst er nedgangen i gjennomsnittlig antall nattverddeltakere pr. gudstjeneste i Domprostiet og Asker, mens Nordre Aker har en økning – noe som kan sees i sammenheng med økt gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse.

Den demografiske situasjonen er svært ulike i sentrumsmenighetene og øst og vest i prostiet. Dette gir ulike utfordringer. Prosten i Østre Aker prosti har følgende refleksjoner: «I deler av prostiet oppleves en fraflytting av en etnisk norsk bosetting. Disse har vært medlemmer av Den norske kirke. Nye innflyttere er ikke medlemmer av Dnk og har ofte en annen kulturell og religiøs bakgrunn.» Han peker videre på at mange etnisk norske finner kirketilørighet i frikirkelige menigheter. Videre sies det at nedgang i konfirmanter påvirker antall deltakere på gudstjenestene. I flere menigheter er det et generasjonsskifte ved at eldre kirkemedlemmer dør og ved at de unge som flytter inn i mindre grad er medlemmer av Den norske kirke. Både Østre Aker, Søndre Aker og Domprostiet har flere menigheter med en medlemsprosent på 30-tallet. En stor andel av innvandrerbefolkningen og førstegenerasjons nordmenn tilhører andre kristne menigheter og kristne trossamfunn. I framtidige strategier ligger det en utfordring i å utvikle gode kontaktpunkter og samarbeidsrelasjoner på flere områder – ikke minst knyttet til ungdomsarbeid.

I mange av menighetene – ikke minst i vest – påvirker helgeutfarten gudstjenestedeltakelsen. For å imøtekomme trenden vurderer flere om det bør legges større vekt på hverdagsgudstjenester. Gudstjenestereformens fokus på involvering har bidradd til etablering av gudstjenestegrupper i mange av menighetene. Blant annet har Lommedalen menighet utviklet et godt system rundt arbeidet med gudstjenestegrupper og annen involvering, noe som gjenspeiles i høy gudstjenestedeltakelse (180). I Bærum prosti oppfordres menighetene til å dele slike gode erfaringer og tiltak. Der blir det også gjennomført en gudstjenesteundersøkelse i hver kirke i 2018. Resultatet av undersøkelsen vil danne utgangspunkt for videre arbeid med gudstjenestene i soknene. I en tid da deltakelse på gudstjenester må konkurrere med andre aktiviteter og behov, er det viktig med systematisk innhenting av fakta og deling av gode erfaringer menighetene mellom. Dette er det viktig at Oslo bispedømme utvikler videre i tiden som kommer.

Flere av prostene påpeker at menighetene utfordres på markedsføring av gudstjenestetilbudet – og andre tiltak - utover den tradisjonelle knappe annonseringen som de fleste har i noen riks- og lokalaviser. Menighetsblad, hjemmesider, Facebook med mer er i bruk i de fleste menigheter, og noen har egne sider i lokalavisa. Flere prosti og menigheter arbeider med kommunikasjonsstrategi (blant annet Nordre Aker), og noen – slik som Bærum på prostinivå og flere menigheter i Domprostiet - har avsatt prosentstillinger til kommunikasjonsarbeid. Det er uttrykt ønske om samarbeid mellom menigheter, prosti og bispedømme om en styrket praksis i tiden framover. Dette vil bli fulgt opp.

B1.2 Gudstjenestetilbud

Resultatmål: Gudstjenestetilbudet holdes oppe.

Målet om at gudstjenestetilbudet holdes oppe er nådd.

Gudstjenestefrekvensen på søn- og helligdager på 108 prosent gjenspeiler at der det er flere kirker i soknet (sammenslåtte sokn), er det på flere av søndagene i måneden forordnet mer enn én gudstjeneste. Det kan være parallelle gudstjenester eller gudstjenester til ulike tider. Det gjøres nå en gjennomgang av bruk av kirkene i Oslo. Ett scenario er uttak av noen kirker som ordinære menighetskirker, noe som vil kunne påvirke gudstjenestefrekvensen i noen sokn og i bispedømmet som helhet.

Det ser ut til å være en felles erfaring i prostiene at fellesgudstjenester trekker færre folk. Dette er imidlertid en gudstjenesteform som vil fortsette med ulik begrunnelse. Utfordringen blir å skape kultur for fellesgudstjenester og gjøre det attraktivt å delta.

I **det landsdekkende Døveprostit** – som er en del av Oslo bispedømme - viser statistikken at antall gudstjenester og oppslutning holder seg på omtrent sammen nivå som i 2016. Vi viser for øvrig til grundig gjennomgang i egen årsmelding for Døvekirken.

Hverdagskirken. Tradisjonelt er det gudstjenester på søn- og helligdager (eventuelt alle gudstjenester) som har vært nøkkeltall for kirkens betydning for mennesker lokalt. Vi vet imidlertid at de fleste kirker og menighetshus preges av et yrende liv uken gjennom. Dette har ikke kommet fram i noen statistikk. Oslo bispedømme har derfor ønsket å gi et mer reelt bilde av menighetslivet gjennom såkalte telleuker: Hvordan brukes kirkene og menighetshusene? Hvor mange personer er innom et kirkelig hus i løpet av en uke? Sier dette noe om en trend i tiden, med mindre vekt på søndagskirken og mer vekt på hverdagskirken? I så fall betyr det en styrking av det totale menighetslivet framfor en svekkelse.

Fellesrådene velger ut tre uker i året, der alle besøkende til kirker og menighetshus til ulike typer arrangement, telles. I 2017 viser tellingene at kirkene i Asker hadde 4567 besøkende i en uke i gjennomsnitt, Bærum 6870 og Oslo 42896. Totalt blir dette 54333 for bispedømmet som helhet. Tar vi med utleie og det som skjer i menighetenes regi utenom kirkelig hus, omfatter det 61413 personer i Oslo by i løpet av en uke. I Bærum er det registrert 319 frivillige og 883 frivillige arbeidstimer i en gjennomsnittsuke. Aktivitetene som skårer høyest, er gudstjenester og kirkelige handlinger, mens aktiviteter for øvrig fordeler seg jevnt utover. Det kan selvsagt være mange feilkilder i disse tallene, og det er behov for å tydeliggjøre tellemåter. Tidspunkt det telles på kan også ha betydning. Det er imidlertid lagt vekt på valg av forholdsvis «nøytrale» uker. Det er viktig å følge dette opp – også for å se om denne kunnskapen gir innspill til strategisk arbeid i bispedømmet.

B1.3 Kirkelige vigslar

Resultatmål: Flere velger kirkelig vigsel.

Resultatmålet om at flere skulle velge kirkelig vigsel, er ikke nådd.

	ASKER	BÆRUM	DOM	SØNDRE AKER	ØSTRE AKER	NORDRE AKER	VESTRE AKER	TOTALT
2017	61	115	173	73	45	51	135	653
2016	61	111	229	109	39	44	149	742
2015	63	99	172	82	54	70	173	710

2014	72	105	266	80	45	55	158	794
2013	59	116	188	123	59	51	208	800
2013-17	+2	-1	-15	-50	-14	0	-73	-147

Tallene vitner om en jevn nedgang de siste fem årene på 147 vigslar, fra 2016 til 2017 på 91. Asker, Bærum og Nordre Aker holder samme nivå i femårsperioden, med noen variasjoner fra år til år. Største svingninger – og nedgang – finner vi i Vestre og Søndre Aker og Domprostiet.

Det var en historisk milepæl da Kirkemøtet i januar vedtok ny vigselsturgi som også åpnet opp for vigsel av likekjønnede par. Prostene rapporterer om at det er denne vigselsturgien som i hovedsak benyttes, men at begge vigselsturgiene er i bruk. I løpet av 2017 ble det foretatt ni likekjønnede vigslar i bispedømmet.

Større muligheter for vigslar utenfor kirkehusene er et tiltak for å imøtekomme ønsker fra mange og styrke kirkens medvirkning i ekteskapsinngåelsen. Bærum, Domprostiet og Vestre Aker prosti har størst etterspørsel. For øvrig er det noen kirker som er særlig ettertraktede vigselkirker. Det gjelder blant andre - ikke uventet - Holmenkollen kapell og Haslum og Tanum kirker. Ønske om individuell tilpasning og bruk av digital musikk under seremonien synes å være tiltakende. Foreløpig har ikke bispedømmet landet på ens praksis i dette.

B1.4 Kirkelige gravferder

Resultatmål: Oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe.

Målet om at oppslutningen om kirkelig gravferd skal holdes oppe er delvis nådd.

	ASKER	BÆRUM	DOMPROSTI	SØNDRE	ØSTRE	NORDRE	VESTRE	TOTALT
2017	299	737	391	724	683	264	709	3807
2016	277	717	447	740	716	268	650	3815
2015	307	618	435	812	698	310	691	3 958
2014	298	743	357	757	718	302	712	3 842
2013	314	782	402	765	698	290	747	3 998
2013-2017	-15	-45	-11	-41	-15	-26	-38	-191

Tall for kirkelige gravferder svinger fra år til år i femårsperioden i takt med at det totale antall dødsfall varierer. Trenden synes imidlertid å peke nedover i alle prosti. For å få en god pekepinn på kirkens andel av gravferdene, er vi avhengig av å se på det totale antallet dødsfall fra år til år. Det er interessant å merke at Østre Aker prosti – som har en generelt lav medlemsprosent – ligger i øverste sjikt når det gjelder antall gravferder. Det gjenspeiler etter alt å dømme alderssammensetningen blant Den norske kirkes medlemmer i prostiet.

Oslo bispedømme registrerer at etterspørselen etter alternative gravferder i regi av andre er økende. Det er også registrert økende etterspørsel etter bruk av digital musikk og personlig tilpasning av gravferdsliturgien i kirkelige gravferder. Det er ulik praksis i menighetene på dette. Det pågår drøftinger – både internt i bispedømmet og med gravferdsbyråene - om hvordan disse spørsmålene kan tas videre – også med tanke på å komme pårørende i møte på en god og saksvarende måte.

B1.5 Kunst og kultur

Resultatmål: Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk.

Målet om at kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk er nådd.

Kunst- og kulturaktivitetene – og ikke minst korvirksomheten – står sterkt i alle prostiene. 210284 personer besøkte en kirke i bispedømmet i forbindelse med de 1436 kulturarrangementene som fant sted i 2017. Det er liten forskjell på antall konserter arrangert av menighetene og av andre (504 vs. 549). Tallene viser imidlertid at arrangement i regi av andre samler mer enn dobbelt så mange deltakere som arrangement i menighetsregi (130562 vs. 49493). For andre kulturarrangement er det klart flere arrangement i regi av menighetene enn av andre arrangører, og antall deltakere er da også større for arrangement i regi av menighetene (242 vs. 141, 17149 vs. 13080).

Sett opp mot fjoråret er det økning i antall konserter og kulturarrangement (+6,85 prosent). I antall deltakere er det nedgang (-13,7 prosent). Denne nedgangen samsvarer i hovedsak med økningen fra 2015 til 2016. I et lenger perspektiv blir det interessant å se om dette er periodemessige svingninger eller en tydelig trend i en bestemt retning.

Variert kultursatsing er gjennomgående viktig i prostiene med blant annet kunstutstillinger og bruk av profesjonelle kunstnere i gudstjeneste- og menighetsliv. Samarbeid med sentrale kulturinstitusjoner er her viktig. Det gjelder blant annet KULT – Senter for kunst, kultur og kirke, Oslo World Music Festival og Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival. Kommunikasjonsplattformen Påske og Pasjon som omfatter produksjoner fra avantgarde til tradisjon, bidrar til møtesteder mellom kunsten og det religiøse rommet, og er en viktig del av kunst- og kulturarbeidet i bispedømmet.

I mange lokalmiljø er det kirkene som har de største lokalene som kan samle flest mennesker. Dette gir mange muligheter både for inntekter og nettverksbygging. Samtidig utfordrer det menighetene. Den allsidige bruken av anleggene kan gjøre sakrale rom hverdagslige. Menighetsrådene må ta stilling til hvilke typer arrangement som hører hjemme i kirkerommet, og virksomheten kan føre til stor slitasje på byggene. Det er nødvendig å arbeide videre med bruken av kirkene og hvilke eventuelle begrensninger som må settes.

B1.6 Samisk kirkeliv

Resultatmål: Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet.

Målet er delvis nådd.

Ifølge menighetenes statistikk er det i fire sokn gjennomført fem gudstjenester med samisk innslag. Oslo bispedømme arrangerte i samarbeid med Samisk ressursutvalg fire samiske gudstjenester i 2017, tre på nordsamisk og én på sørsamisk, med gudstjenesten i forbindelse med den samiske folkedagen, 6. februar, som hovedarrangement. For å øke mulighetene for samiske innslag i ordinære gudstjenester i bispedømmet vil det bli tatt kontakt med de tre nordligste bispedømmene med tanke på gudstjenestemateriell på nord-, lule- og sørsamisk.

Det er i tillegg arrangert én gudstjeneste på kvensk i samarbeid med Foreningen Quän Østland. Her skulle det ligge til rette for samarbeid med andre bispedømmer i østlandsområdet.

B2 Flere søker dåp og trosopplæring

Hovedmål i Oslo bispedømme:

Flere velger å la sine barn døpe. Alle døyte barn i alderen 0-18 år deltar i det helhetlige og systematiske trosopplæringstilbudet. Ungdom over 18 år og voksne har flere steder for utvikling av kristen kunnskap, tro og spiritualitet.

B2.1 Oppslutning om dåp

Resultatmål: Oppslutningen om dåp øker.

Målet om at oppslutningen om dåp skulle øke er delvis nådd i bispedømmet som helhet de siste årene.

Utvikling i antall dåp i Oslo bispedømme

	ASKER	BÆRUM	DOMPROSTI	SØNDRE A	ØSTRE A	NORDRE A	VESTRE A	TOTALT
2017	246	639	508	536	314	477	743	3 463
2016	295	622	541	544	260	341	810	3413
2015	296	586	616	540	276	292	823	3429
2014	307	652	709	574	304	318	841	3705
2013	303	685	601	637	308	324	935	3793
2013-2017	-57	-46	-93	-99	+6	+153	-192	-330

Oppslutning om dåp av tilhørende 0-1 år

	2014			2015			2016			2017		
	Dåp	tilhø	%	Dåp	tilhø	%	Dåp	tilhø	%	Dåp	Tilhø	%
ASKER	307	390	79 %	296	374	79 %	295	322	92 %	346	313	90%
BÆRUM	652	766	85 %	586	848	69 %	622	755	82 %	639	748	85%
DOMPROSTI	709	1342	53 %	616	1200	51 %	541	1124	48 %	508	1177	43%
VESTRE A	841	1184	69 %	823	1168	70 %	810	968	84 %	743	1027	72%
NORDRE ASKER	318	1178	27 %	292	1137	26 %	341	1054	32 %	477	1080	44%
ØSTRE A	304	688	44 %	276	627	44 %	260	548	47 %	314	569	55%
SØNDRE ASKER	574	1077	53 %	540	1003	54 %	544	851	64 %	536	862	62%
TOTALT	3705	6625	59 %	3429	6357	56 %	3413	5622	64 %	3563	5776	62%

Tall for dåp var tidligere dåpshandlinger som for 2016 utgjorde 3413. Reviderte SSB-tall for 2016 er imidlertid 3889 da en endret registrering til å gjelde antall døyte. Det er derfor ikke konsistens mellom 2017-tall og tidligere år. Utfra tidsperspektivet har vi ikke hatt mulighet til å gjøre et grundig arbeid med dette nå. Vi vil derfor være forsiktige med å trekke for tydelige konklusjoner, men vil arbeide videre med tallene utover våren.

Nordre Aker prosti har hatt et betydelig økning i antall dåp, fulgt av Østre Aker, mens det har vært en betydelig nedgang i de andre prostiene. Når det gjelder prosentandelen døpte av tilhørende, har denne variert i løpet av de siste årene i alle prosti. Tabellen over viser at 62 prosent av tilhørende barn i bispedømmet, dvs der minst en av foreldrene er medlem av Den norske kirke, blir døpt i løpet av det første leveåret. Dette er en økning på tre prosentpoeng siden 2014.

Tabellen viser for øvrig stor forskjell mellom vest og øst i bispedømmet, med Asker prosti på topp med 90,4 prosent døpte av tilhørende i 2017, fulgt av Bærum og Vestre Aker.

Andel døpte av tilhørige¹

	1 år 2017	1 år 2016	1 år 2015	1 år 2014
DEN NORSKE KIRKE	75,3 %	77 %	76 %	76 %
OSLO BISPEDØMME	59,4 %	60 %	59 %	60 %

Det er gledelig at prosentandelen døpte av tilhørende har holdt seg stabil i siste fire årene. En av årsakene kan være at vi nå ser resultatet av at Oslo bispedømme siden 2014 har hatt dåp som satsingsområde. Mange tiltak er gjennomført både på bispedømmeplan og lokalt i menighetene – i det offentlige rom og i stabene for å øke bevisstheten om og lette tilgangen til dåp. Flere av menighetene har tatt i bruk nye virkemidler, slik som drop-in-dåp og dåpsgudstjenester på lørdager, og en strekker seg langt for å imøtekomme familiene når det gjelder antall dåp i gudstjenestene. For øvrig erfarer vi at menighetene har tatt utfordringene med synkende dåpstall på alvor, og svarer med stor kreativitet på hvordan øke oppslutningen.

Det siste året er det satt fokus på informasjon om dåp av voksne gjennom tekster på bispedømmets hjemmesider. Blant annet er det lagt ut en fyldig tekst om dåpsteologi, og det er planer om fagdag om kirkens møte med voksne som ønsker dåp. Oslo bispedømme vil fortsatt fokusere på dåp i tiden som kommer.

B2.2 Omfanget av trosopplæringstilbudet

Resultatmål: Omfanget i trosopplæringstilbudet øker.

Målet om at omfanget av trosopplæringstilbudet øker er nådd.

¹

Kilde: De kirkelige registre. Andelen døpte er beregnet slik: Antall medlemmer/Summen av medlemmer og tilhørige. Aldersgruppene består av barn født i løpet av et kalenderår. Dette betyr at 0-åringene er født mellom 01.01.2016 og 31.12.2016 og i mange tilfeller ikke vil bli døpt før i 2017. Andelen 1-åringene som er døpt er derfor en bedre indikator på hvor mange medlemmer som døper barna sine. Sammen med reelle endringer i hvor stor andel av medlemmer som døper barna sine er det også grunn til å tro at dåp av barn som er eldre enn 1 år, forsinkelser i registrering av dåp samt sletting av tilhørighetsstatus kan bidra til at andelen døpte er høyere for eldre aldersgrupper.

Fra 2016 til 2017 har antall planlagte timer gått samlet opp med 5475 timer. Dette er fordi de to mest folkerike prostiene nå er inn i beregningen. Når gjennomsnittet på tilbudte timer går ned fra 355 til 306, handler dette om at menighetene har jobbet godt med å fornye og utvikle planer som bedre beskriver den trosopplæringen det enkelte barnet tilbys. Dette tallet er også ganske nært det nasjonale normen på ca. 315 timer. Antall gjennomførte timer har gått ned med 40,1 fra 298 til 258. Grunnen er at de to store prostienes menigheter nettopp har fått godkjent planen eller jobber med å få den godkjent juni 2018. Følgelig har de ikke nødvendigvis gjennomført alle tiltak de tilbyr. I tillegg må det nevnes at særlig menighetene i Bærum har hatt mye rulling i stillingene, samt vakanser. Dette har ført til at fire sokn ennå ikke har levert plan og da heller ikke fått gjennomført det de planlegger.

B2.3 Oppslutningen om trosopplæringstiltakene

Resultatmål: Oppslutningen om trosopplæringstiltakene øker
Målet om økt oppslutning om trosopplæringstiltakene er nådd.

Tabellen under gir en oversikt over oppslutning fra 2013 til 2017 om de utvalgte tiltakene det måles på i trosopplæringsreformen i soknene som har fått godkjent plan. Det vil si at «døpte i målgruppen» hvert år har økt, og fra og med årsrapport 2017, er alle soknene med i statistikken. I 2013 var det kun menigheter i tre prostier det ble målt på. I 2014 og 2015 var det fire og i 2016 var det fem (med unntak av to sokn som ikke ble godkjent før årsskiftet). I 2017 er det kun seks sokn som ikke har levert plan til godkjenning. Disse vil bli godkjent i juni 2018. Etter avtale med Kirkerådet vil ikke Døveprostitet være en del av statistikken (de har ikke eget medlemsregister), men de vil fortsatt rapportere på sine deltakere og arbeidet med å nå bredden.

Med alle soknene inne øker selvsagt antall døpte i målgruppen, samt andel deltakere per tiltak. Ettersom mange menigheter fikk godkjent plan i 2017, vil de hittil hatt fokus på å utvikle planen, og ikke så stort fokus på gjennomføring av alle tiltak. Først fra årsrapportering 2018 vil vi ha det samme tallgrunnlaget fra år til år og kan se lengre linjer i oppslutningen i de enkelte sokn. Da vil årskullet det måles på, for eksempel når det gjelder fireårsbok, finnes igjen to år senere i seksårstiltak. Da kan vi si noe om oppslutning fra samme årskull over tid. Med alle menigheter i gjennomføringsfase vil forhåpentligvis deltakeroppslutning øke, da alle kan ha fullt fokus på promotering, gjennomføring og videreutvikling.

	2017			2016			2015			2014			2013		
	Antall døpte	Deltak %		Antall døpte	Deltak %		Antall døpte	Deltak %		Antall døpte	Delta k	%	Antall døpte	Deltak %	
Dåpssamtale	3372	3463	103 %	2159	2136	99 %	1803	1598	89 %	1 839	1 664	97 %	1565	1546	99 %
4 årsbok	3366	919	27 %	1987	671	34 %	1269	406	32 %	1 362	439	32 %	1068	371	35 %
6 år	3622	549	15 %	1998	405	20 %	1385	277	20 %	1 298	263	20 %	1133	209	18 %
Tårnagenthelg	5136	770	15 %	3230	567	18 %	1890	289	15 %	1800	301	17 %	1508	241	16 %
LysVåken	6577	826	13 %	3082	488	16 %	2047	329	16 %	2 263	379	17 %	1567	343	22 %
Konfirmasjon	3822	2850	75 %	1969	1541	78 %	1295	973	75 %	1 389	935	67 %	1120	770	69 %
Etter Konfirmasjon	6258	1021	16 %	2777	597	21 %	1817	495	27 %	2 847	663	29 %	1495	352	25 %
TOTALT	32304	10252	32,00 %	17202	6405	37,20 %	11506	4367	37,90 %	12 798	4 644	39,80 %	9456	3832	40,5 %

Dåpssamtale. Her hentes tallet på antall døpte fra medlemsregisteret, slik at dåpssamtalene telles opp mot dette tallet. I utgangspunktet skal alle ha dåpssamtale i soknet der en bor. I Oslo ser vi imidlertid, kanskje på grunn av korte avstander, at noen har samtale (også) der dåpen finner sted. Ut fra kjennskap til menighetene vet vi at noen har dåpssamtale både i bostedssoknet og der dåpen gjennomføres. En oppslutning på 103 prosent vitner om dette, men stort sett gjennomføres dåpssamtalene etter intensjonen.

Fireårsbok har gått ned med sju prosentpoeng fra 2016 til 27 prosent i 2017. Antall døpte i målgruppen har gått opp med 1379, og antall deltakere har gått opp med 248. Det betyr en økning på 69,4 prosent i målgruppen, mens antall deltakere har økt med 37,0 prosent. Dette tiltaket har eksistert lenge og er godt etablert i menighetene. På landsbasis er oppslutningen 44 prosent, mens i Tunsberg, Borg og Oslo ligger den på rundt 32 prosent, noe som kan forklares med at disse bispedømmene i større grad preges av at småbarnsfamilier flytter.

Seksårstiltak har 15 prosent oppslutning som i 2015. Antall døpte i målgruppen har økt med 1624, mens økningen fra 2015 til 2016 var på 613. Antall deltakere har økt med 144 fra 2016 til 2017, mens antall deltakere økte med 128 fra 2015 til 2016. Tiltak for denne aldersgruppen er relativt nytt. Flere av menighetene har prøvd ut tiltaket «Førsteklasses» og melder om dårlig oppslutning. Det antas at tidspunktet for gjennomføring (ved skolestart) fungerer dårlig. Flere melder at de i 2018 vil endre tidspunkt for gjennomføring, eller satse på noe annet for denne aldersgruppen.

Tårnagentene har gått ned med tre prosentpoeng. Målgruppen har økt med 1906 og antall deltakere er økt med kun 203, fra 567 til 770. Fra 2015 til 2016 ble deltakerantallet doblet. Det er stor variasjon i oppslutningen fra sokn til sokn. Fra 2 prosent til 91 prosent. De aller fleste ligger på et sted mellom 20 og 30 prosent. Mange menigheter tilbyr dette tiltaket for flere årskull. Dette fører til at grunnlagstallet er mye høyere enn for eksempel ved fireårsbok.

LysVåken har gått ned 3 prosentpoeng, men målgruppen har økt med 3495 fra 2016 til 2017. Det vil si at på ett år er målgruppen mer enn fordoblet. Antall deltakere har økt med 338, noe som er litt under en fordobling. Variasjonen i oppslutning på dette tiltaket er svært stor, fra 2 prosent til nesten 90 prosent. Hovedårsaken til at noen menigheter får veldig lav oppslutning er at tiltaket tilbys til to eller tre årskull. Forskning på reformen har vist at det er mellom 50 og 120 i årskullet, er det lettere å nå bredden av de døpte. Vi ser at en del sokn nå tilbyr dette tiltaket til opp mot 400 deltakere når de inviterer to årskull. Dette har de blitt utfordret på å endre. Menighetene melder at de har behov for å tilby dette tiltaket for flere årskull i en oppstartsfase og vil vurdere å endre dette på sikt.

Som man vil se, er tallene og prosenten på tiltaket «konfirmasjon» i trosopplæringsreformen ikke helt det samme som i tabellene under avsnittet om konfirmasjon. Det skyldes at det rapporteres ulikt i de to systemene. Trosopplæringstallene gir en oppslutning på 75 prosent, mens SSB gir 73,6. I antall deltakere skiller det kun 25 i hele bispedømmet.

Etter konfirmasjon. I oppstarten ble det målt på mange typer tiltak, alt fra ledertrening til gudstjenester. Disse hadde gjerne målgruppe 15 til 18 år. Derfor ser man at målgruppetallet endrer seg veldig fra år til år. Fra 2016 har menighetene vært mer konsekvente med å huke av på tiltak

«etter konfirmasjon som det skal rapporteres på» på mer like tiltak, dvs ledertrening og konfirmantreunion, og kun for 16-årsalder. Tallene fra planverktøyet på «Etter konfirmasjon» i 2017 er nå 6258 døpte i målgruppen, noe som er mer enn en fordobling fra 2016. Deltakerantall i 2017 er 1021, som er en god økning fra 2016 med 597 deltakere. Oppslutning i prosent har gått ned med 5 prosentpoeng. Utfordringen er fortsatt at denne målgruppen er vanskeligst å nå, og med en enorm økning i målgruppe, vil det naturlig nok føre til en prosentnedgang. Likevel gledelig at antall deltakere øker med 425.

Gjennomførte tiltak og veien videre. Det er avholdt samlinger med flere av menighetene i Bærum og Vestre Aker prostier som leverte plan i 2017/skal levere i 2018. Det har dessuten vært planrevideringsmøter/-kurs for menighetene som kom inn i reformen i 2008 og 2009. Foruten de årlige kontaktpersonsamtalene (februar-april), har det vært oppstartssamtaler med nyansatte, besøk til menighetsråd og staber, samt mye enkeltsupport på telefon og epost. Når det gjelder Døvekirken, ble det gjennomført en samling i mars med oppstart av en større revideringsprosess. I oktober la alle distriktene frem ulike tiltak med innhold som alle skal ha som grunnstamme i sine planer. Det blir da slik at 10 tiltak er like i alle planer i Døvekirken. I tillegg kan lokalmenighetene/distriktene ha egne tiltak. Disse skal ferdigstilles i juni 2018.

De menighetene som kom inn i reformen i 2008/09 (Nordre Aker, Østre Aker og Asker prostier), er i gang med revidering av de vedtatte lokale trosopplæringsplanene. Dette arbeidet vil følges videre opp gjennom 2018, og man tar sikte på at alle har en nyrevidert plan innen november 2018. For Oslo bispedømmes del er det seks menigheter som skal få planen godkjent for første gang i 2018, fire i Bærum, en i Vestre Aker og en i Søndre Aker.

Vi har gjennomført en questbackundersøkelse blant de ansatte på undervisningsfeltet med tanke på hva de ansatte på bispekontoret kan/skal bidra med. 43 av ca 60 har svart, og de svarer følgende:

Hva	Prosent
Faglig bistand	54,8%
Støtte og hjelp i arbeidet	73,8%
Kontrollinstans	47,6%
Har ikke bruk for rådgivning	0,0%
Annet	0,0%

Dette stemmer godt med de ansattes opplevelse av at det er et sterkt behov for faglig støtte og bistand, også etter at planen er godkjent. I kommentarfeltet er det flere som etterlyser enda flere møtepunkter og muligheter for å kurse/inspirere de ansatte og frivillige i menigheten.

Kirkemøtet 2016 vedtok en satsing på dialog i trosopplæringen. Rådgiverne har hatt fokus på dette i kontaktsamtalene. I forbindelse med misjonsUKA i 2018 ble det arrangert en fagdag på IKO – Kirkelig pedagogisk senter med dette temaet.

I 2017 ble det utviklet forestillinger om Nåde, i regi av Kirkerådet som ble tilbudt menighetene. I Oslo bispedømme ble det avholdt til sammen seks forestillinger fordelt på fire menigheter.

B2.4 Oppslutning om konfirmasjon

Resultatmål: Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe.

Målet om at oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe, er nådd i bispedømmet som helhet.

Antall konfirmanter i Oslo bispedømme								
	Asker	Bærum	Domprosti	Søndre A	Østre A	Nordre A	Vestre A	TOTALT
2017	386	802	121	525	215	56	720	2825
2016	415	717	147	592	248	56	748	2 923
2015	436	810	134	619	270	66	746	3081
2014	442	904	183	609	297	68	707	3210
2013	314	805	132	604	313	56	706	2930
2012	302	883	165	557	310	36	716	2969
Endring								
2012-2017	84	-81	-44	32	-95	20	4	-144

Konfirmanter i prosent av medlemmer 15 år (uten tilhørige)												
	2014			2015			2016			2017		
	konfirm	medlem	%	konfirm	medlem	%	konfirm	medlem	%	konfirm	medlem	%
Asker	442	577	77 %	436	547	80 %	415	516	80 %	386	527	73,20 %
Bærum	904	1069	85 %	810	1030	79 %	717	1012	71 %	802	1037	77,33 %
Domprosti	183	211	87 %	134	204	66 %	147	196	75 %	121	214	56,50 %
Vestre A	707	813	87 %	746	884	84 %	748	871	86 %	720	883	81,50 %
Nordre A	68	92	74 %	66	123	54 %	56	102	55 %	56	98	57 %
Østre Aker	297	443	67 %	270	421	64 %	248	405	61 %	215	362	59,30 %
Søndre A	609	765	80 %	619	694	89 %	592	725	74 %	525	703	74,70 %
Totalt	3210	3970	80 %	3081	3903	74 %	2923	3827	72 %	2825	3824	73,84 %

Antall konfirmanter varierer fra år til år i takt med årskullet og andelen som er medlemmer i Den norske kirke. Vi ser imidlertid at antall unge som lar seg konfirmere, har holdt seg forholdsvis stabilt de siste seks årene. Mer enn sju av ti 15-åringer som er medlemmer av kirken lar seg konfirmere i bispedømmet sett under ett. Høyest andel er det i Vestre Aker med 81,5 prosent, mens Domprostiet og Nordre Aker skårer lavest med vel 57 prosent. Her er for øvrig kullene svært små og sårbare for prosentvise utslag. Flere av menighetene har derfor valgt å samarbeide om konfirmanttiden. Som eksempel har Nordre Aker to samarbeidsgrupper som også har ulike tilbud til ungdommene når konfirmanttiden er over.

Konfirmantarbeidet er høyt prioritert i alle menighetene i bispedømmet. I Oslo bispedømmes strategiplan for 2015-2018 er det en målsetting at konfirmasjonstiden skal gi næring til tro og liv. Dette gjøres på mange måter og ofte ved samarbeid mellom menighetene. Fokus på innhold står sentralt. Mange menigheter har leir som en viktig del av opplegget, og de fleste har nå høstkonfirmasjon. Økt fokus på kvalitet og et generelt mangfold av andre tilbud gjør at ungdommene får et reelt valg. Det bevisstgjør dem når det gjelder kirke og tro. Mange velger dåp og konfirmasjon selv om de ikke er døpt som barn. En stor andel av konfirmantene fortsetter med lederutvikling og som ledere etter konfirmasjon, blant annet i Vestre Aker prosti, Bærum .

I arbeidet med stadig fornyelse av trosopplæringsplanene, herunder revidering av gamle og godkjenning av nye planer, legger nå alle menigheter inn en egen plan for konfirmasjonstiden som beskriver innholdet i samlingen på en mer detaljert måte. Dessuten bruker mange verktøyet til å legge inn selve undervisningsopplegget. På denne måten kvalitetssikres konfirmasjonsarbeidet. Det er viktig at konfirmasjon er et tilbud til alle som ønsker det, uavhengig av funksjonsevne. Integreringspresten ved bispedømmekontoret bistår menigheter som har konfirmanter med spesielle behov – både med tanke på konfirmasjonstiden og konfirmasjonsdagen. Her går ofte flere menigheter sammen om å gi et godt tilbud. Bispedømmet satset også i 2017 på informasjon gjennom den årlige konfirmantbrosjyren. Satsingen på stor konfirmantfestival i Domkirken i fastetiden i samarbeid med Kirkens Nødhjelp er et fellestiltak som videreføres i 2018.

Konfirmantarbeidet er viktig – også med tanke på videre kontakt mellom ungdommene og kirken. For å møte konfirmantene og deres foresatte på en enda bedre måte, har Bærum prosti gjennomført en ”brukerundersøkelse” blant begge gruppene med svært gode tilbakemeldinger. Det kan være nyttig å bygge videre på erfaringer fra denne undersøkelsen.

B3 Folkekirken engasjerer seg i samfunnet

Hovedmål i Oslo bispedømme:

Kirken i Oslo bispedømme er en nærværende, relevant og utfordrende aktør i samfunnet. Kirken engasjerer seg i den offentlige samtalen, og fremmer barmhjertighet, menneskeverd og respekt for skaperverket i nærmiljø og storsamfunn.

B3.1 Diakoni

Resultatmål: Flere menigheter utvikler plan for diakoni.

Målet om at flere menigheter utvikler plan for diakoni er nådd.

45 av bispedømmets 53 menigheter har utviklet plan for diakoni. Det er en økning på 10 prosent fra 2016 og betyr at 85 prosent av menighetene har diakoniplan. 43 av menighetene har diakonal betjening (her inklusiv Døveprostiet). I Bærum og Østre Aker prosti har alle sokn diakonal betjening, mens Asker og Nordre Aker er tett på. Lavest er dekningen i Vestre Aker med diakonal betjening i halvparten av soknene.

Politikere og andre peker på ensomhet – ikke minst blant eldre – som en stadig større utfordring. Det er derfor fortsatt behov for diakonale tilbud som retter seg mot denne aldersgruppen, noe også menighetene gjennomgående prioriterer. Men også behov på andre områder tvinger seg fram. I Bærum er det fra 2018 fire ungdomsdiakoner knyttet til det forebyggende samtaletilbudet i «13-20»-arbeidet på Sandvika Storsenter. Andre prosti har uttrykt ønske om å utvikle et lignende tilbud til ungdom. Flere menigheter har arbeidet overfor flyktninger, asylsøkere og fattige på jakt etter arbeid. Værestedet i Trefoldighetskirken har vært i kontinuerlig funksjon i over 10 år. Grønland menighet stiller opp i forbindelse med matutdeling på det tilstøtende Fattighuset, og i Uranienborg og Vardåsen møtes flyktninger og norske menighetsmedlemmer til språkkafe. Nordre Aker prosti med

sin folketetthet og mange små leiligheter ser det som viktig å skape gratis/billige arenaer og møtestedet i nærmiljøet for ulike aldre. Og Trefoldighets feriekoloni på Filtvedt har i mer enn 125 år kommet barn fra hele Østlandet til gode – som et viktig tilbud inn mot blant annet økte klasseforskjeller. Vi har også sett at en menighet på én kant av byen kan bidra økonomisk til diakonalt arbeid på en annen kant. Et eksempel på dette er Uranienborg menighets økonomiske bidrag til diakonalt arbeid i Grønland menighet. Dette er en modell som en kanskje kunne utvikle videre.

For å sette diakoni på dagsorden i det offentlige rom lanserte bispedømmets mediegruppe plakater på busser og trikker i hele bispedømmet i en uke i oktober. Temaer for plakaten var: *Dit du går, vil jeg gå med, Jeg var fremmed og du tok imot meg, Ansikt til ansikt med verden*. Det ble samtidig lagt ut tekster med diakonal profil på hjemmesidene. Disse var til fritt bruk i menighetene. En spørreundersøkelse blant kollektivreisende (176 svar) i etterkant viste at nærmere 80 prosent er helt eller delvis enige i påstanden om at «kirken hjelper de svake i samfunnet». Om lag 60 prosent opplevde at kirken er synlig i deres lokalmiljø, og like mange liker at kirken reklamerer på buss, trikk og bane. Slike kampanjer er arbeidskrevende og kostbare. Vi mener likevel det er viktig at kirken en gang iblant er synlig der folk ferdes.

Vi ser at menighetene for en stor del tar sine lokalmiljø på pulsen og tilpasser det diakonale tilbudet mot aktuelle behov og utfordringer. Samtidig ser menighetene verdien av å dele erfaringer og arbeidsmetoder. Noen større diakonale tiltak vil dessuten tjene på et større nedslagsfelt.

B3.2 Grønne menigheter

Resultatmål: Flere menigheter blir Grønn menighet.

Målet om at flere menigheter har blitt "grønne" er nådd.

Alle fem menighetene i Asker er "grønne". I Østre Aker gjelder det fire av fem, mens Vestre Aker og Døveprostiet ligger på hhv fire av 10 og to av sju. Totalt er 60 prosent av menighetene i bispedømmet (inkludert Døveprostiet) "grønne" mot 37,7 prosent i 2011. Fire nye menigheter kom til i 2017.

I 2017 er det etablert prostikontakter og prostisamlinger i alle prosti for Grønn kirke. En seniorvoluntør gjør en stor innsats i å stimulere menighetene og planlegge prostisamlinger som gjerne er to ganger i året. Et ressursutvalg på bispedømmeplan bidrar dessuten til fokus på ulike temaer og inspirasjon til oppfølging. Dette arbeidet fortsetter.

B3.3 Misjon

Resultatmål: Flere menigheter er engasjert for misjon.

Målet om flere menigheter engasjert for misjon er delvis nådd.

40 av 53 menigheter (dvs tre av fire) menigheter har misjonsavtale med en av SMM-organisasjonene (Samarbeid menighet og misjon). Det Norske Misjonsselskap har flest med sine 21 avtaler, mens Den Norske Israelmisjon ikke har avtaler med menigheter i Oslo bispedømme. Det er inngått avtale mellom lokalmenighet og organisasjon i alle prosti. Døvekirken har alle avtaler med NMS

om arbeid blant døve på Madagaskar. Flere menigheter har avtaler med andre organisasjoner, som Kirkens Nødhjelp. 18 menigheter har vennskapsavtaler med søstermenigheter i ulike deler av verden, flere i Palestina. I Asker er det et internasjonalt utvalg som bidrar til refleksjon rundt misjon som tema.

Med unntak av NMS ligger hovedkontorene for alle SMM-organisasjonene i Oslo – noe som generelt genererer en rekke aktiviteter og arrangement på feltet. For eksempel favner *Salig er tørsten* i regi av Areopagos bredt. Ved jubileer og større markeringer inviteres gjerne Oslo biskop. Og i forbindelse med markering av reformasjonsjubileet på Litteraturhuset i mars ble Oslo bispedømme utfordret til å bidra som medarrangør sammen med blant andre SMM nasjonalt.

Prostiene setter ord på at begrepet «misjon» ikke klinger «godt i alles ører». Det rapporteres om «ambivalens» og om at diakonale prosjekter fenger mer. «Det kan synes som om den krevende samtalen og refleksjonen om misjon burde tas», sies det. Ofte settes misjon og bistand/diakoni opp mot hverandre. Er det en stor misjonsmark i Groruddalen eller i Søndre Nordstrand, eller er det en arena for religionsdialog? Er dette en motsetning, eller er det to sider av samme sak? spørres det. Hvorfor er det så få fra andre kulturer i våre kirker, mennesker som har en kristen evangelisk forankring fra sitt opprinnelsesland? Hva er vårt forhold til migrantmenighetene?

Dette er spørsmål som utfordrer Oslo bispedømme så vel som Den norske kirke som helhet. misjonsUKA som arrangeres i månedsskiftet januar/februar legger til rette for samtaler om disse og lignende spørsmål på ulike arenaer i bispedømmet. I 2017 var Himalpartner samarbeidsorganisasjon med invitert gjest fra Nepal. Tema dette året var *Entrepenørskap*.

Dialog

Hvordan kan vi både ivareta vårt eget og åpne opp og la oss utfordre av den og de andre? spør Kirkelig dialogsenter som eies av Areopagos og Oslo bispedømmeråd. For å motvirke polarisering i samfunnet er det viktig at kirken og andre gode krefter fortsetter det langsiktige arbeidet med å bygge tillit og skape gode relasjoner. Kirkelig dialogsenter er i sitt sjuende år et viktig redskap i dette arbeidet og preges av mye aktivitet og mange prosjekter, blant annet gjennom deltakelse i og ledelse i dialogprosesser og nasjonale og internasjonale nettverk. 50 deltakere i 15 menigheter har gjennomført kurset *Dialogisk menighet*, og nytt kurs har startet opp. 12 studenter har fullført første studieår med *Dialogpilotene*, og 17 nye studenter har startet opp. I november arrangerte Kirkelig dialogsenter dialogtreff for unge kristne, muslimer og jøder i samarbeid med Majorstua+. Arrangementet samlet 53 deltakere til samtaler om ung religiøs identitet og dialog. Dette er et arbeid som bør følges opp.

B4 Flere får lyst til å arbeide i kirken

Hovedmål i Oslo bispedømme:

Kirken som arbeidsplass har godt arbeidsmiljø og positivt omdømme. Oslo bispedømme har omstillingsdyktige staber med kompetente medarbeidere av begge kjønn. Flere unge rekrutteres til kirkelig utdanning. Flere kirkemedlemmer engasjeres i frivillig tjeneste og gis god oppfølging.

B4.1 Rekruttering til vigslede stillinger

Resultatmål: Rekrutteringen til vigslede stillinger styrkes.

Måloppnåelse: Rekrutteringen til vigslede stillinger er god.

I 2017 ble tre kvinner og seks menn ordinert til prestedtjeneste. Fem kvinner ble vigslet til diakontjeneste.

Det ble gjennomført to vigslingsgudstjenester i 2017. I tillegg kommer en gudstjeneste der preses ordinerte en prest. Vanligvis gjennomføres det tre vigslingsgudstjenester pr år i Oslo bispedømme, men som følge av bispeskiftet ble ikke den siste gjennomført. De siste årene har det vært økning i antall vigslinger av diakoner. Det er mer sjelden at det vigsles kateketer og kantorer. I 2017 ble ingen innen i disse stillingskategoriene vigslet.

Veien til prestedtjeneste

VtP	O1	O2	O3
Stud/kand	7	4	2

Antall studenter på O1 og O2 fra Oslo bispedømme har vært stabilt de siste årene. For O3 er tallet på kandidater lavt. Menighetsfakultetet gjennomførte høsten 2017 ikke praktikum og ved Det teologiske fakultetet var det tre studenter hvorav en gjennomførte på deltid.

Søkerfelt

Oslo bispedømme har i 2017 hatt færre utlyste stillinger enn tidligere år men søkerfeltet har vært godt. I 2017 var det 80 søknader til åtte stillinger, dvs i gjennomsnitt 10 søknader pr stilling. Til sammenligning var det i 2016 130 søknader til 14 stillinger, dvs 7,2 søknader i snitt. Prosentandel kvinner som søkte på disse stillingene var i 2017 51,3 prosent mot 43,1 prosent i 2016.

Prestedekning

Basert på 127 årsverk menighetsprestedtjeneste betjener våre prester i gjennomsnitt 3571 medlemmer. Spesialprester og prostesaksbehandlere er holdt utenom for å gi et riktigere bilde av reell arbeidsbelastning per årsverk menighetsprest enn det etatstatistikken gir.

Kirkemedlemmer/innbyggere per årsverk menighetsprest					
Prosti	Kirkemedl 31.12.2017	Innbyggere 2016	Årsverk ramme	Medl pr menighetsprest	Innb pr
Domprostiet	69 651	143 113	20,0	3 483	7 156
Søndre Aker	74 427	138 374	21,0	3 544	6 589

Nordre Aker	47 629	96 416	13,0	3 664	7 417
Østre Aker	53 069	139 567	18,5	2 869	7 544
Vestre Aker	87 884	136 789	23,0	3 821	5 947
Sum Oslo		666 759			
Bærum	81 060	125 411	21,0	3 860	5 972
Asker	39 799	60 993	10,5	3 790	5 809
Sum	453 519	853 163	127,0	3 571	6 718

Innbyggertallene for Oslo-prostier er fra 2016, for Asker og Bærum 2017

Oversikten viser også at våre menighetsprester betjener i snitt 6700 innbyggere. Dette tallet gir et interessant bilde på den utfordring storbyen står overfor der kirken betjener langt flere enn kirkemedlemmer.

Kirkelige handlinger pr prest					
	ÅRSVERK	Døpte	Konfirm	Vigsler	Gravferder
År 2017	127,0	27	22	5	30
År 2016	127,0	27	23	6	30

Denne oversikten viser at i snitt har en menighetsprest i vårt bispedømme 30 gravferder, 27 dåp og 5 vigsler. Disse 2017-tallene er på nivå med 2016. Antall konfirmanter pr menighetsprest er i snitt 22 mot 23 i 2016.

Alderssammensetning

28% av fast ansatte prester tilhører aldersgruppen 59 år eller eldre. 37,5% av mannlige prester tilhører denne aldersgruppen mot kun 17,5% for kvinner. Vi viser i tabellen under en mer detaljert fremstilling. Tabellen omfatter ikke dødeprostiet

Alderssammensetning i presteskaper			
Alder	Menn	Kvinner	Totalt
24-28	1	1	2
29-33	4	3	7
34-38	11	7	18
39-43	7	13	20
44-48	12	10	22
49-53	9	13	22
54-58	6	8	14
59-63	13	8	21
64-69	17	3	20
Sum	80	66	146
%	54,80	45,20	
	%	%	

B4.2 Frivillig tjeneste i kirken

Resultatmål: Flere engasjeres i frivillig tjeneste i kirken.

Målet om at flere engasjeres i frivillig tjeneste i kirken er nådd.

Totalt antall registrerte frivillige i Oslo bispedømme var 10,7 prosent høyere i 2017 enn i 2016 (8654 vs. 7818) med frivillige i gudstjenestefeiringen som den gruppa som økte mest fra 2016 til 2017 (fra 3358 til 3645). Antall frivillige i «annet arbeid» har imidlertid gått ned med ca 150 (fra 2508 til 2364). I Bærum uttrykkes erfaringene slik: «Trosopplæringstiltak trenger mange frivillige. Dette er avgrensede prosjekt. Vi sliter med å få ledere til det kontinuerlige arbeidet.» Det er vanskeligere å få mennesker til å forplikte seg til oppgaver over tid. I noen menigheter snakkes det om generasjonsskifte. Ildsjeler fra en oppbyggingsfase eldes og dør. Generelt er det imidlertid ofte pensjonister som utgjør en viktig stamme av frivillige i menigheten. Bildet er imidlertid ikke entydig. Vestre Aker prosti melder om stor rekruttering til lederkurs etter konfirmasjonen med 150-200 deltakere. Dette er en trend vi også ser andre steder. Utfordringen her kan bli å tilby meningsfylte oppgaver til alle som ønsker det, slik at de kan bli beholdt i miljøet.

Utfordringer med frivillighet knytter seg gjerne til rekruttering, forutsigbare og meningsfylte oppgaver og god oppfølging. Flere prostier påpeker at frivillig arbeid og frivillighet fordrer en forankring i staben. Mange opplever dessuten at frivillighet er ustabil, og at frivillige kommer og går. Dette er ikke minst erfaringen i menigheter med generelt stor mobilitet i befolkningen, som i de indre bydelene i Oslo. Da er det noen (ansatte) som må representere stabilitet. Flere steder defineres en stillingsprosent som frivillighetskoordinator.

Det er behov for en grunnleggende samtale om hva vi som kirke og menighet mener med vårt frivillige arbeid. I Oslo bispedømme ønsker en å imøtekomme utfordringene ved å gjøre 2018 og våren 2019 til et frivillighetsår med fokus på frivillige som medarbeidere. Gjennom fokus på frivillighet vil en kunne bidra til nytenkning og støtte til menighetenes engasjement for og fokus på frivillighet. Visjonen er et rikt og mangfoldig frivillig engasjement i menigheter og lokalsamfunn, at ulike mennesker blir sett, utfordret og verdsatt, og at mange gjennom dette kan oppleve tilhørighet til kirken. Målet er å øke antall frivillige, øke status for å jobbe med/koordinere frivillighet, øke kompetansen på frivillighet blant kirkelig ansatte og synliggjøre kirken som en viktig aktør og samarbeidspartner lokalt og i storsamfunnet. Satsingen planlegges langs tre linjer med en rekke tiltak knyttet til hvert punkt:

- 1) Legge til rette for at menighetene kan dele/utveksle erfaringer og gode ideer. Det kan blant annet gjøres ved å sørge for gode verktøy og møteplasser for erfaringsdeling.
- 2) Bidra til refleksjon og kompetansedeling rundt frivillighet hos stab og menighetsråd. Det kan blant annet gjøres ved hente fram relevant materiale og aktuelle ressurspersoner og å fokusere på aktuelle temaer knyttet til inspirasjon, tilrettelegging og håndtering av dilemmaer.
- 3) Synliggjøre kirken i Oslo bispedømme som samfunnsaktør innen frivillighet ved å være i dialog og knytte nettverk med myndigheter, organisasjoner og fagmiljøer.

C Oppdrag fra Kirkerådet

C1 Samarbeid skole/kirke

Oslo bispedømme har tidligere ikke hentet ut tall for skole, barnehage og kirkesamarbeid. Vi har derfor ikke noe sammenligningsgrunnlag for å se på denne utviklingen. Det vi har, er en oversikt over totalt antall gudstjenester for barnehagebarn og skoleelever i bispedømmets kirker i 2017 og 2016 med antall deltakere.

Årstall	Gudstjenester for barnehagebarn	Deltakere av barnehagebarn	Gudstjenester for skoleelever	Deltakere på skolegudstjenester
2017	171	14 802	245	70 562
2016	140	16 015	240	65 025

Vi ser at antall gudstjenester for barnehagebarn har økt med 31 fra 2016 til 2017. Antall deltakere på disse gudstjenestene har derimot gått ned med 1213 barn. Det ville være naturlig å tenke at deltakerandelen skulle gå opp med flere gudstjenester. Ved å se på soknene finner vi to mulige feilkilder for tallene. Haslum menighet har rapportert 23 gudstjenester med 291 deltakere, noe som vil utgjøre et snitt på 12 deltakere per gudstjeneste. Ved henvendelse viser det seg at det er gjennomført tre gudstjenester med 291 deltakere. Av 53 menigheter er det ni menigheter som oppgir at de ikke har gudstjenester for barnehager.

Antall skolegudstjenester har gått opp med fem, og antall deltakere har økt med 5537. Her kan en ikke lese ut noen mulige tastefeil, så økningen antas å være reell. Det er kun to menigheter som rapporterer at de ikke har skolegudstjeneste (Ullern og Sagene/ Iladalen). Vi har sjekket med Ullern som melder å ha gjennomført fire gudstjenester for skoler som da dessverre ikke er registret. Dette er en stor menighet som nok vil gi et stort utslag på deltakerantallet.

Antall gudstjenester barnehager/ skole og deltakere i 2017 fordelt på prosti

1. PROSTIO VERSIKT	2. Gudstjenester for barnehagebarn	3. Deltakere av barnehagebarn	4. Gudstjenester for skoleelever /skolebarn	5. Deltakere på skolegudstjenester
ASKER	9	1223	24	7946
BÆRUM	17	2221	50	14709
DOMPROSTIET	9	986	24	7300
NORDRE AKER	17	1680	15	4242
SØNDRE AKER	43	3619	51	11724
VESTRE AKER	21	2328	42	16312
ØSTRE	35	2745	39	8329
Sum	151	14802	245	70562

Det kan variere hvor mange av skolene i soknet menigheten har samarbeid med. Her handler det ofte om tradisjoner og langsiktig arbeid, slik at skolen/ barnehagen opplever at rammene for samarbeidet er godt. I det flerkulturelle Østre Aker prosti meldes det blant annet at samtlige menigheter har funnet en god form på skolegudstjenester/samlinger før jul, og at det er økning i

deltakelsen på arrangementene. Disse preges også av religionsdialog, da det er barn fra ulike religioner som deltar.

Asker har 36 barne- og ungdomsskoler, Bærum har 50 og i Oslo er det 116 barneskoler og 62 ungdomsskoler, dvs. 264 skoler. Ser vi det opp mot antall gudstjenester, kan det bety at det er ca. 19 skoler som ikke har gudstjenester. Vi vet dessuten at noen skoler har flere gudstjenester. Tallene er imidlertid usikre. I Vestre Aker prosti mangler rapport fra en menighet som har gjennomført fire skolegudstjenester med deltakere i statistikkoversikten. Summen av gudstjenester er dermed i realiteten 249.

Utover skole- og barnehagegudstjenester er det besøk i kirken og besøk på skolen. I oversikten under er det 14 menigheter som rapporterer at de ikke har barnehagebesøk, mens 23 sier at de ikke har besøk av skoleklasser.

Besøk av barnehager og skoleklasser i kirken, og besøk av kirkelig ansatt i barnehager og skoleklasser 2017

PROSTI	Antall barnehagebesøk i kirke	Besøk av antall avdelinger	Antall besøk skoleklasse i kirke	Antall skoleklasser	Antall besøk av kirkelig ansatt i barnehage	Antall avdelinger besøkt	antall besøk av kirkelig ansatt i skoleklasse	antall klasser besøkt
Asker	22	16	14	23	35	38	8	19
Bærum	23	31	31	65	3	3	11	65
Domprostiet	39	102	61	86	101	135	10	14
Nordre Aker	18	27	26	30	0	0	3	22
Søndre Aker	51	105	32	39	29	90	23	41
Vestre Aker	90	259	34	192	26	41	22	45
Østre Aker	10	10	11	29	22	22	16	21
SUM	253	550	209	464	216	329	93	227

Tallene viser at gudstjenesten er den mest etablerte form for barnehage/skole og kirkesamarbeid.

I en undersøkelse utført av Kirkelig fellesråd i Oslo på slutten av 2015 ble menighetene bedt om å gi tilbakemelding på hvilke grunnskoler de arrangerte skolegudstjeneste for – og hvilke de ikke gjorde det for. Svaret var at 126 av 141 skoler har **takket ja til å feire skolegudstjeneste før jul**. 90 prosent av grunnskolene deltar på skolegudstjenester i hovedstaden. De fleste av disse er ungdomsskoler. Noen av skolene er nyopprettet, og det har ikke vært tid til å etablere et samarbeid mellom skole og kirke.

Alle kirkene i Oslo arrangerer også gudstjenester for barnehagene i området. Noen kirker har også gudstjenester for videregående skoler, men det er mer sjelden.

I 2015 kom det nye retningslinjer for skolegudstjenester som understreket kravet om en aktiv påmelding, og at det samtidig skulle legges til rette for et fullverdig alternativt tilbud. Dette var i tråd med allerede etablert praksis på området i de fleste menighetene. For menighetene er det generelt viktig at de elevene som ikke ønsker å delta på skolegudstjeneste, skal få et likeverdig tilbud. Menighetenes fokus er å bidra til gode skolegudstjenester i tett dialog og samarbeid med skolene. Samarbeidet fordrer dessuten at kirken formidler på en god måte hva en gudstjeneste er, og tydeliggjør hvordan elevenes deltakelse kan bidra til at de lærer om og opplever høytidens kristne bakgrunn. Det at skolen kan organisere deltakelse gjennom påmelding, burde ikke ha noe å si for om det fortsatt er mulig å ha en skolegudstjeneste, tvert imot. Dette finnes det allerede gode ordninger for i mange Oslo skoler

C2 Barne- og ungdomsarbeidet i menighetene

Statistikk tallene som er oppgitt for kontinuerlige tiltak for 13-17 og 18-30 i Oslo bispedømme synes ubrukelige til et dypdykk. Utfra kjennskap til menighetene synes 65 rapporterte kontinuerlige tiltakene for alderen 13-17 for lavt. I arbeidet med 18-30-plan i Oslo bispedømme ble det i ringerunde til alle sokn rapportert ca. fire menigheter som har tiltak for denne aldersgruppen. At det i tallene fra menighetene til Kirkerådet oppgis 77 tiltak til sammen, kan ikke stemme. Antakelig regner mange med tiltak som er for aldersgruppen 13-18 når de rapporterer 18-30. Muligens kan det være en og annen kirkeakademikveld som noen tenker er ledertrening for unge voksne, men neppe 33 i Oslo bispedømme. Vi kan arbeide med å hente inn tall og dokumentasjon i 2018 og komme tilbake med et mer kvalifisert dypdykk i 2019.

Lokalt ungdomsarbeid

En fersk KIFO-Rapport finner at «Unge medlemmer av Den norske kirke i alderen 24 til 30 år skiller seg ut fra andre medlemmer ved at de i mindre grad deltar på gudstjenester og mindre grad føler tilhørighet til Den norske kirke.» Aldersgruppen oppgir at de ikke besøker kirker eller har hatt kontakt med kirken det siste året. Kontakten de har hatt med kirken er gjerne i forbindelse med dåp, bryllup og gravferd. Selv om unge medlemmer i mindre grad enn eldre synes å ha en kristen tro, oppgir likevel 13 prosent (18-24 år) at de er «bekjennende kristne». Det er altså ingen entydig sammenheng mellom alder og tro, ifølge rapporten. Det at de er døpt oppgis av mange unge som en viktig grunn til at de er medlemmer. (Tore Witsøe Rafoss. *Unge voksne og Den norske kirke. Medlemskap, tro og tilhørighet*. KIFO-rapport 2017:3) Selv om rapporten referer til landet som helhet, og Oslo bispedømme ofte skiller seg ut i radikal retning, er rapporten interessant med tanke på hvordan kirken i bispedømmet kan møte denne viktige gruppen.

Prostiene melder om varierende ungdomsarbeid i menighetene. Fremdeles er konfirmantarbeidet og påfølgende ledertrening en bærebjelke i mye av ungdomsarbeidet lokalt. Det er derfor viktig å arbeide med rekruttering til konfirmasjon blant medlemmer og tilhørige. Flere av menighetene i Bærum og blant annet Ullern menighet har et relativt stort ungdomsarbeid utenom konfirmantarbeidet. Et gjennomgående «vitnemål» fra ungdommene er at i menighetens ungdomsarbeid kan de slappe av og kutte ut de daglige prestasjonskravene. I Fossum kirke har en arbeidet med å etablere ungdomsarbeid på tvers av kirkesamfunn lokalt. Prosjektet «Unge møter eldre» (Høybråten, Fossum og Stovner menighet) har høstet stor oppmerksomhet. Generelt understrekes det at stabilt nærvær av voksenpersoner over tid er viktig for et godt ungdomsarbeid.

De kristne barne- og ungdomsorganisasjonene er viktige samarbeidspartnere i menighetenes arbeid for barn og unge. Ikke minst KFUK/M står sterkt. Blant annet har alle menighetene i Bærum en tilknytning til denne organisasjonen. I forbindelse med ungdomsåret samarbeider bispedømmet med KFUK/M om Spekterfestivalen. Også Acta Barn og Unge og Søndagsskolen bidrar inn mot menighetene. For å styrke samarbeidsrelasjonene ble en rekke barne- og ungdomsorganisasjoner derfor invitert til nettverkssamling i Bispegården tidlig høst 2017. Dette vil bli fulgt opp som et årvissst møtested.

Unge voksne

Unge voksne, 18-30 år. Siden oppstarten i 2011 har *Majorstua+* utviklet gudstjenester og kulturelle arrangementer for aldersgruppen 18-30 år. Tiltak som *Gudstjeneste for unge voksne, Suppe og Messe*, konserter, filmklubb, seminarer og dialogmøte har hatt økende frekvens og oppslutning (over 2250 deltaker på de tre første tiltakene). En har hatt ulike samarbeidspartnere ved de ulike tiltakene.

Andre møtesteder for aldersgruppen som bidrar til et mangfoldig tilbud, er F2-gudstjenestene lokalisert til Fagerborg kirke og arrangementer i Storsalen.

For å samordne ressurser og arbeide strategisk mot gruppen unge voksne, ble det høsten utviklet en *Helhetlig plan for 18-30*. Denne ble vedtatt av bispedømmerrådet i desember og må følges opp videre i 2018.

I forbindelse med gjenåpning av Paulus kirke etter oppussing har ikke minst Nordre Aker prosti drøftet muligheten for å skape nye arenaer for kontakt med aldersgruppen 18-30 år. Dette har resultert i ønsket om å holde kirken åpen i helgenettene når mange unge vanker i området. En har også skapt tiltaket *Uro i Paulus* som skal samle til samtale og debatt om krevende tema i livet. Flere av menighetene og prestene i prostiet går sammen om dette. Slike strategiske fellestiltak er trolig en måte å arbeide videre på.

Gateprest for ungdom

Gateprestens arbeid med Kafe Q i Krypten i Domkirken retter seg mot ungdom i alderen 15-18 år. Det er jevn økning i besøk til klubben fra et miljø som ellers befinner seg i randsonen av samfunnet. På de 39 kafekveldene i 2017 var 1442 unge innom. Nærmere 600 elever deltok på omvisning i Domkirken. En viktig del av gateprestens arbeid er å være synlig og oppsøkende overfor ungdom som holder til i Oslo sentrum og representere kirkelig nærvær på gateplan. Dette arbeidet fortsetter.

Studentprestetjenesten

De fire studentprestene ved Universitetet i Oslo, Oslo Met – Storbyuniversitet og Handelshøyskolen BI betjener også Høyskolen Kristiania og andre læresteder og utgjør en viktig del av bispedømmets arbeid for unge voksne, og er i tett samarbeid med de respektive lærestedene. Arbeidsdagen er preget av gudstjenester, læringsmiljøarbeid, beredskap og oppfølging, praktisk og strategisk samarbeid om tro og livssynsmangfold, inkludert dialogarbeid. Prestene er opptatt av sammenhengen mellom gudstjeneste, sjelesorg og samtale, noe som gir identitet og forankrer tjenesten som tydelig kristen og kirkelig. Antall avtalte samtaler var i 2017 526 – en økning på 100 fra 2016. De 98 gudstjenestene i Slottskapellet, Kulturkirken Jakob og Frederikke kapell samlet 2462 deltakere og er en viktig del av det helhetlige tilbudet til denne aldersgruppen.

Tros- og livssynsbetjening i Forsvaret.

Feltprestkorpset har tradisjonelt møtt en stor gruppe unge voksne årlig med kirkelig og sosialt nærvær. Fra og med januar 2017 er feltpresttjenesten supplert med feltimam og felthumanist i tillegg til representanter for andre kirkesamfunn. Tjenesten har skiftet navn til Tros- og livssynsbetjening i Forsvaret. Prestene i Forsvaret står fortsatt under kirkelig tilsyn av Oslo biskop.

Ungdomsår 2016-2017.

Fra juni 2016 og ut 2017 arrangerte Oslo bispedømme ungdomsår, der målet var at ungdom i bispedømmet kan oppleve en nærværende og relevant kirke med et fellesskap som ser og tar vare på dem, og der de kan utvikle kristen kunnskap, tro og spiritualitet. En arbeidsgruppe skulle *kartlegge*

aktuelle arrangement/tiltak for aldersgruppen i regi av menighetene, de kristne ungdomsorganisasjonene og andre aktuelle aktører med sikte på å ha en felles markedsføringsplattform for disse, løfte frem ungdomsdemokratiet med særlig fokus på Ungdomstinget, i samarbeid med KFUK-KFUM arrangere festival på Kalvøya sommeren 2016 og 2017, ha fokus på rekruttering av unge til kirkelig utdanning og gjennomføre ulike profileringstiltak. Flere av tiltakene er gjennomført – med Spekterfestivalene som de største. Det er dessuten gjennomført tre fagsamlinger i bispegården med temaene *Ungdom & sorg*, *Synd & skam*, *Ungdom & sosiale medier* med ca 40 deltakere i snitt. En fagsamling våren 2018 tar for seg *Ungdom og porno*. En plattform for ungdomsåret på Facebook har promotert stort og smått av arrangementer i regi av menigheter, prostier og bispedømmekontoret. Året har satt fokus på noen sentrale temaer og arbeidsformer. Det er imidlertid vanskelig å måle hvilken innvirkning det har hatt på ungdomsarbeidet i menighetene.

Ungdomstinget

Ungdomstinget i bispedømmet er en viktig del av ungdomsdemokratiet i kirken. Det ble avholdt 10.-12. februar med 27 delegater. Rekruttering til kirkelig tjeneste og rekruttering til frivillighet var tema for en av sakene og utgangspunkt for inspirasjonsopplegg. Tinget behandlet fire saker og valgte fem nye medlemmer til Ungdomsrådet. Ungdomsrådet er for øvrig et viktig organ som fungerer som biskopens og bispedømmerådets rådgivere i ungdomsspørsmål. Det har i flere år vist seg utfordrende å rekruttere delegater fra menighetene til ungdomstinget til tross for grundig informasjon til ulike ledere i god tid. Vi må arbeide videre med å engasjere ungdommer og ledere og vise betydningen av å ta ansvar og påvirke utviklingen i den kirken en er en del av.

D Biskopens virksomhet

2017 ble et spesielt år med tanke på biskopens virksomhet. 19. januar annonserte biskop Ole Chr. M. Kvarme sin avgang i forbindelse med en samling der prestene og administrativt ansatte i Oslo bispedømme markerte virksomhetsoverdragelsen. 3. september ble biskop Kvarme takket av etter over 12 år i Oslo bispestol ved en avskjeds gudstjeneste i Oslo domkirke med påfølgende kirkekaffe med Oslo ordfører og rådhus som vertskap. Nåde og barmhjertighet gikk som en rød tråd gjennom biskopens preken. Mange framhevet i sin takk til Kvarme hans arbeid for kristen enhet og engasjement for diakoni, kunst og kultur. Kvarmes betydning for dialogen med våre nye landsmenn ble spesielt framhevet. I det perspektivet var det spesielt gledelig at han i august med statsminister Erna Solberg tilstede, mottok brobyggerprisen fra 14.augustkomiteen for sin sentrale rolle i arbeidet for inkludering og brobygging mellom ulike religioner og kulturer.

I slutten av august møtte han alle ansatte i hvert av prostiene til gudstjeneste og avskjedsmarkering. På grunn av bispeskiftet ble det bare gjennomført én visitas i 2017, til Uranienborg menighet i Domprostiet 8.-14. mai. Sentrale temaer der var gudstjenesteliv og kirkemusikk, diakoni, fellesskap og internasjonalt engasjement, frivillighet, oppfølging av planer og utfordringer i ungdomsarbeidet blant annet. Uranienborg menighet preges av et rikt og engasjert menighetsliv som både inviterer inn til kirken og åpner seg ut mot lokalsamfunnet.

Biskop Kvarme har hatt et sterkt engasjement for tenkning og arbeid knyttet til det diakonale fellesskapet St. Egidio i Roma. Sentrale personer derfra møtte norske kirke- og organisasjonsledere til samtaler våren 2017 for å bringe noe av denne diakonale tenkningen inn i norsk kirkevirkelighet.

Bispedømmerådet startet nominasjonsarbeidet til ny biskop i sitt møte 6. februar. 18. mai kunne rådet offentliggjøre en kandidatliste på fem ved en pressekonferanse i Bispegården: Anne-May Grasaas, Marit Halvorsen Hougsnæs, Kåre Rune Hauge, Sturla Stålsett, Kari Veiteberg. Tre av disse gikk videre dem omfattende avstemningen: Anne-May Grasaas, Sturla Stålsett og Kari Veiteberg. 17. september utnevnte Kirkerådet prest i Kirkens Bymisjon, Kari Veiteberg, til ny biskop i Oslo. Hun ble vigslet til tjenesten i Oslo domkirke 17. desember med Kongen tilstede og påfølgende mottakelse i Fanehallen på Akershus Festning. Domprost Anne-May Grasaas fungerte som biskop fra Kvarmes fratreden til ny biskop var på plass.

4 STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Mål- og resultatstyring blir anvendt som styringsprinsipp for Oslo bispedømmeråd. I vårt kapittel 3 har vi gitt et sammendrag av resultater, måloppnåelse og ressursbruk. Her peker vi på en del utfordringer slik som

- Oppslutningen om dåp
- Oppslutningen om gudstjenestene
- Oppslutningen om kirkelige vigslar

Vi vil i det følgende gi rapportering på andre områder som Kirkerådet særlig har bedt om.

A HMS og arbeidsmiljø

Sykefraværet i vårt presteskap lå i 2015 og 2016 på 5,3% men har gått ned til 4,5% ¹⁾ i 2017. De tilsvarende tallene for legemeldt sykefravær er redusert fra 5,2% til 4,1%. Dette er en positiv utvikling og våre tall enn lavere enn landsgjennomsnittet.

Sykefravær	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt	5,5 %	5,3 %	5,9 %	5,3 %	5,3 %	4,5 %
Legemeldt	5,3 %	4,7 %	5,1 %	5,0 %	5,2 %	4,1 %

- 1) Våre 2017-tall er hentet fra RAMU. Justerte tall fra statistikkbanken 28.02.18, hentet fra lønns- og personalsystemet Aditro, viser følgende sykefravær 2017: administrasjon 4,26%, presteskap 4,6% og dødeprostiet 7,49%

B Likestilling

Kvinneandelen i presteskaper i vårt bispedømme er 45% blant fast tilsatte. På landsplan innen Den norske kirke utgjør kvinneandelen tilsvarende 32,8%. Oslo bispedømme er det bispedømmet som høyest kvinneandel. Tabellen under viser at vårt nivå de siste fire årene har vært i området 45-47%. Vårt mål er at det skal være like mange kvinner som menn i presteskaper.

Andel kvinner i faste prestestillinger	
År	Kvinner
2014	43,7 %
2015	43,6 %
2016	47,0 %
2017	45,2 %

Oslo bispedømme har nå 4 kvinner blant biskop og proster (dødeprostiet ikke medtatt) slik at kvinneandelen i 2017 er økt til 50%.

Andel kvinner i stilling som prost og biskop	
År	% kvinnelige proster
2014	37,5 %
2015	37,5 %
2016	37,5 %
2017	50,0 %

Oslo bispedømme har også høy kvinnelig andel innen administrasjonen. 75% av lederstillingene (stiftsdirektør/avdelingsledere) innehas av kvinner.

KJØNNBALANSE, FORDELT PÅ STILLINGSGRUPPER I ADMINISTRASJONEN								
ÅR	Ledere		Rådgivere		Konsulenter		Totalt	
	Ant	Kvinner %	Ant	Kvinner %	Ant	Kvinner %	Ant	Kvinner %
2013	4	75 %	15	67 %	2	100 %	21	71 %
2014	4	75 %	16	63 %	2	100 %	22	68 %
2015	4	75 %	15	67 %	2	100 %	21	71 %
2016	4	75 %	15	53 %	1	100 %	20	65 %
2017	4	75 %	16	56 %	1	100 %	21	62 %

Innen presteskapet er det nå flere menn enn kvinner som har deltidsstillinger blant fast ansatte. I administrasjonen er det ingen menn som har deltidsstilling.

Deltid År	Presteskapet		Administrasjonen	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
2014	4,1 %	2,7 %	21,7 %	4,4 %
2015	3,4 %	2,0 %	20,8 %	0,0 %
2016	3,4 %	4,1 %	18,2 %	0,0 %
2017	4,1 %	5,5 %	18,2 %	0,0 %

Andel kvinner som søker stillinger i Oslo bispedømme er stabilt høyt. Vi viser til kapittel 3, seksjon B4.

Det er ikke større lønnsforskjeller mellom menn og kvinner i bispedømmets presteskap. Basert på Kirkens personalsystem har kvinners gjennomsnittslønn de siste årene utgjort 97-98% av menns lønn. Dette er på nivå med landsgjennomsnittet. Innen administrasjonen utgjør kvinners gjennomsnittslønn 105% av menns lønn.

C Vurdering av mislighetsrisiko

Våre vurderinger av mislighetsrisiko er rettet inn mot 11 aktivitetsområder i vår virksomhet. I forhold til områder som kontantkasser, kredittkort, reiser, finansforvaltning og eiendeler har vi lav eller ingen aktivitet. Som arbeidsgiver for presteskapet er personalforvaltning kjernevirksomheten og nærmere

94% av prestebudsjettet er midler knyttet til personalkostnader. Lønnsområdet har i utgangspunktet størst iboende risiko for feil fordi registreringsmengde og detaljeringsgraden er stor. Følgelig blir dette området også viktigste område for risikovurdering. Det er vår vurdering at risikoen for misligheter er lav da det foreligger rutiner og kontroller som fanger opp avvik. Vi vurderer at risikoen mer er knyttet til feil enn misligheter.

D Revisjonsmessige forhold

Oslo bispedømmeråd fikk ingen merknader fra Riksrevisjonen for regnskapsåret 2016.

5 VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Biskop Kari Veiteberg ble vigslet til biskop i Oslo 17. desember 2017. Det nye året innledes med besøk til alle prostiene og møte med alle ansatte. Menighetsrådene og fellesrådene er invitert til å møte biskopen 1. mars i Nordstrand kirke. Et bispeskifte bærer i seg både kontinuitet og fornyelse - det er løfterikt og åpner for nye muligheter. Første halvår vil gå med til å bli kjent med medarbeidere, samarbeidspartnere og alt som rører seg i bispedømmet. I forbindelse med bispeskiftet er det igangsatt et lederutviklingsprogram for biskop, proster og ledergruppen ved bispedømmekontoret. Det er planlagt to visitaser høsten 2018 – til Heggedal menighet og Bekkelaget og Ormøy menighet.

Strategi for Oslo bispedømme 2015 – 2018 angir satsingsområder for kirken i Asker, Bærum, Oslo og det landsdekkende Døveprostiet. Under visjonen **Mer himmel på jord** har Oslo bispedømme fire hovedmål for perioden:

1. Flere deltar i gudstjenesten og møter Gud i fellesskapet
2. Flere søker dåp og trosopplæring
3. Folkekirken engasjerer seg i samfunnet
4. Flere får lyst til å arbeide i kirken

Oslo bispedømmeråd og biskop starter en ny strategiprosess for 2019 – 2021. Vi er optimistiske med tanke på framtidsutsiktene for folkekirken i bispedømmet. Vi har tro på at Guds grensesprengende kjærlighet skaper forvandling og tro og at Gud virker i alle menneskers liv. Samtidig er det noen utviklingstrekk i bispedømmet vi må ta inn over oss og sette inn tiltak for å motvirke.

Antall døpte representerer fortsatt en alvorlig utfordring for folkekirken. Sammenlignet med landet for øvrig har nedgangen vært størst i Oslo, men de nominelle tallene synes å ha stabilisert seg. **Dåp** er satsingsområde nummer én gjennom hele strategiperioden. Det langsiktige arbeidet med å snu trenden må fortsette. Utviklingen kan være uttrykk for dyptgående endringer i religiøs praksis som på sikt er kritisk for folkekirkens fremtid. **Oppslutning om gudstjenesten** må også vurderes og nye tiltak settes inn i lys av utviklingen. Gudstjenestegrupper og systematisk arbeid med involvering kan være et aktuelt tiltak.

2018 er **frivillighetsår** i Oslo bispedømme. Frivilligheten har endret seg i takt med samfunnsutviklingen. I noen prosti står frivilligheten sterkt, mens andre steder sliter menighetene med rekruttering. En årsak kan være stor mobilitet i deler av byen. Prosten i Østre Aker leder prosjektgruppen for frivillighetsåret. Stiftsdag for alle ansatte og møte med menighetsrådene vil sette fokus på frivillighet i menighetene.

Rekruttering til kirkelige stillinger – her vil vi fra bispedømmerådets side følge opp det sentralt initierte rekrutteringsprosjektet. Prioritering av barn og unge i menighetsarbeidet vil fortsatt være bærebjelke i rekruttering til kirkelige stillinger.

Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som en **folkekirke**. Nøkkeltall om medlemskap og oppslutningen om kirkelige handlinger vil trolig få økt betydning i fastsettelse av rammebetingelser for kirken. Den norske kirke trenger fortsatt å bli bedre både på innhenting,

kvalitetssikring og analyse av statistiske data. Hverdagskirken må synliggjøres gjennom den kirkelige årsstatistikken for å få frem bredden og det totale omfanget av kirkens arbeid.

Skillet stat og kirke er gjennomført. Den norske kirke ble eget rettssubjekt fra 1.1.2017.

Virksomhets- og arbeidsgiveransvaret for prestene og de ansatte i Kirkerådet og bispedømmeadministrasjonene er overført til kirken. Første fase i omstillingsarbeidet er gjennomført uten nevneverdig støy og mange reforhandlede avtaler er kommet på plass i 2017. Nye fellesløsninger innen lønn, personal og regnskap åpner for effektivisering og nye måter å organisere arbeidet. Effektiviseringsutvalget skal i 2018 legge frem sin rapport. Et utvalg som skal vurdere de kirkefaglige stillingene skal igangsettes. Ansatte ved bispedømmekontorene og i Kirkerådet kan kjenne usikkerhet knyttet til fremtidig organisering.

Arbeidstidsavtalen for prestene ble reforhandlet i 2017. Det førte til nye tilpasninger som det har vært arbeidskrevende og tidkrevende å få på plass. Arbeidstidsavtalen og rutiner knyttet til denne er i ferd med å bli innarbeidet. Spørsmålet om flere prester, deriblant sokneprester i store sokn, bør overføres til lederavtale vil bli tatt opp til ny vurdering. Et mer grunnleggende spørsmål er fortsatt om endringene på sikt vil få konsekvenser for prestedtjenestens innhold, lokale forankring og arbeidet i menighetene. Forhandling av ny beredskapsavtale ble utsatt til 2018 og må følges opp når den foreligger.

Høring om **ny lov om tros- og livssynssamfunn** ble gjennomført høsten 2017. Den bebudede Stortingsmeldingen og regjeringens forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn vil gi rammebetingelser for Den norske kirke og ha betydning for arbeidet med en fremtidig kirkeordning.

Oslo bispedømmeråd ønsker å fremskynde arbeidet med ny kirkeordning og har med bakgrunn i det igangsatt **prosjekt enhetlig ledelse i Oslo bispedømme**. Det er et samarbeidsprosjekt mellom Oslo biskop, bispedømmerådet og fellesrådene i Asker, Bærum og Oslo. Prosjektet tar sikte på å utarbeide en modell for hvordan kirken kan organiseres for å oppnå målsettingen om felles arbeidsgiveransvar og enhetlig strategisk ledelse. Prosjektgruppen tar sikte på å legge frem sin rapport før sommeren. Det er knyttet stor spenning blant ansatte og folkevalgte til hva som vil komme ut av prosjektet.

Bispedømmerådet er fortsatt bekymret for fellesrådenes **økonomi**, og derav fellesrådenes evne til å bidra med ressurser til vedlikehold av kirkene og ressurser til bemanning og gudstjenester. Oslo bispedømme har de siste årene hatt god økonomistyring og stabil bemanning. Det ble i 2017 nedsatt et bemanningsutvalg som la frem sin rapport i april 2017. Regnskapsresultatet i 2017 gjør det ikke nødvendig på kort sikt å ytterligere redusere antall stillinger. Det er inngått ny avtale med Oslo kommune om finansiering av prestedtjenesten ved helsehus og sykehjem.

Asker, Hurum og Røyken kommuner blir slått sammen til **Asker kommune fra 2020**. Oslo bispedømmeråd og Kirkerådet har anbefalt at nye Asker prosti blir del av Oslo bispedømme. Det pågår et omfattende arbeid i fellesnemda i Asker med å tilrettelegge den kirkelige organiseringen som følger av sammenslåingen.

Det store antallet migrantmenigheter i Oslo bispedømme tilsier at biskop og bispedømmeråd må ha fokus på å **videreutvikle felleskirkelige arenaer** og sammen med fellesrådene praktisk legge til rette for at kristne fra andre kulturer kan få kirkerom og egnede møteplasser.

Den politiske situasjonen i Europa og Norden med økende ekstremisme utfordrer også Den norske kirke til å intensivere og prioritere **dialogarbeid** lokalt, regionalt og nasjonalt. Utviklingen av Kirkelig dialogsenter, utdanning av dialogpiloter og dialogarbeidet lokalt i menighetene blir spennende å følge i tiden som kommer.

Bispedømmerådet og Kirkelig fellesråd i Oslo arbeider med en **kirkebruksplan for Oslo**. Det vil bli gjennomført konsultasjoner med berørte menigheter før styringsgruppen sender saken på høring og vedtak fattes i november 2018. Det er knyttet stor spenning lokalt til hvilke forslag som blir presentert.

6 ÅRSREGNSKAP

Ledelseskomentarer

Samlet har Oslo bispedømme i 2017 mottatt tildelinger fra Kirkerådet på NOK 209,4m hvorav tilskudd til trosopplæring, diakoni mm utgjør NOK 42,6m. Driftsrammen på NOK 166,8m skal dekke driftsutgifter til prestedtjenesten, dødeprostiet samt kirkelig administrasjon (herunder biskop).

Innen Oslo bispedømme blir midlene fordelt på tre budsjettenheter: presteskapet, kirkelig administrasjon og det landsdekkende dødeprostiet. Disse tre virksomhetene har en budsjettbesparelse på NOK 2,35m eller 1,4%. NOK 1,8m av besparelsen har oppstått innenfor det landsdekkende dødeprostiet som følge av vakanser. Prostiet har en utfordrende rekrutteringssituasjon og flere stillinger har stått uten bemanning over lengre tid. Kirkelig administrasjon har merforbruk, mest på grunn av ikke-budsjetterte kostnader til bispeskifte og avskrivninger. Presteskapet har en besparelse på 1,1 % oppstått innen gruppene drift, inntekter og personale. Deler av besparelsen innen personale skyldes lavere kostnader i prostiene i kombinasjon med økte opptjente NAV-refusjoner.

Utover mindreforbruket fra presteskap, dødeprostiet og kirkelig administrasjon påvirkes resultatet av sykehjemprestedtjenesten og avsetninger av øremerkede midler (blant annet eksternfinansierte prosjekter i dødeprostiet). Samlet fremkommer Oslo bispedømme med et mindreforbruk på NOK 3,2m målt mot tildelingen.

Totalt utgjør driftskostnadene NOK 14,4 mill i 2017 mot NOK 15,6m året før. I disse utgiftene er kostnadene til husleie og drift av Oslo bispegård den største post på NOK 5,8m. Leieavtalen om bispegården med Statsbygg utgår i desember 2019. Kjøp av konsulenttjenester er utgiftsført med NOK 1,55 mill. I dette beløpet inngår blant annet honorarer til arbeidsveiledning, juridiske honorarer, tjenestekjøp knyttet til kultursatsingen Påske&Pasjon.

Personalkostnader (inkludert arbeidsgiveravgift og pensjon) representerer over 90% av totale utgifter. De resterende kostnader er drift og tilskudd.

Det er utbetalt NOK 42,5m i tilskudd til trosopplæring, diakoni og undervisning i menighetene. Målt mot tildeling har forbruket gitt et mindreforbruk på kr 74.700 innenfor trosopplæringen. Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i overensstemmelse med forvaltning av tilskuddsordninger.

2017 er det første året Den norske kirke er et selvstendig rettssubjekt. Regnskapet fra Oslo bispedømme inngår som del av årsregnskapet til Den norske kirke. Den norske kirkes regnskap blir revidert av Ernst & Young. Regnskapet følger regnskapslovens bestemmelser.

Oslo, 26.februar 2018

Oslo bispedømme, Den norske kirke

Gard Realf Sandaker-Nielsen
bispedømmerådets leder

Elise Sandnes
stiftsdirektør

Regnskapsrapporter

TILDELING

Basert på en fordelingsnøkkel på 12,3% ble Oslo bispedømme i 2017 tildelt NOK 140,7m og som gjennom senere tillegg, kompensasjoner og frikjøp er justert til NOK 143,5m. I forbindelse med oppgjøret med staten pr 1.1.2017 («åpningsbalanse») fikk Oslo bispedømme anledning til å videreføre øremerkede prosjekter utgjørende NOK 2,5m. Teknisk fremkommer denne overføringen som tildeling til bispedømmet. Dette sammen med overføring av mindreforbruk 2016 og kompensasjon for pensjonskostnader gir en samlet bevilgning på NOK 166,8m. Midler til trosopplæring, diakoni, undervisning og Oslo domkirke (budsjettgruppe 1B) kommer i tillegg med NOK 42,6m. I tabellene under er alle tall i hele 1000kr.

TILDELING ÅR 2017 TIL OSLO BISPEDØMME

Tabell 1	RAMME	JUST	OVF	SUM
	140 706	2 756	621	144 083
Fra år 2016				347
Åpningsbalanse				2 546
Pensjon				19 804
Sum før tilskudd				166 780
Tilskudd				42 593
Sum				209 373

FORBRUK PRESTER, ADMIN OG DØVEPROSTI

Forbruket av midler innen våre tre budsjettvirksomheter var i 2017 NOK 161,1m. Målt mot våre budsjetter gav dette en besparelse på NOK 2,35m eller 1,4%; kfr tabell 2. Den største besparelsen oppstår innenfor døveprostiet med 10,6%. Presteskapet har besparelse 1,1 % og kirkelig administrasjon et merforbruk på 3,5%. Forklaringer er gitt i ledelseskomentarene. Vi gjør oppmerksom på at denne oppstillingen ikke omfatter sykehjemprester eller eksternfinansierte prosjekter i døveprostiet.

FORBRUK 2017 MÅLT MOT BUDSJETT

Tabell 2	BUD	FORBRUK	AVVIK	AVVIK %
Kirk admin	22 295	23 082	-787	-3,5 %
Døveprostiet	17 215	15 389	1 826	10,6 %
Presteskapet	123 942	122 631	1 311	1,1 %
Sum	163 452	161 102	2 350	1,4 %

Forbruket er sammenlignet mot våre internbudsjetter. Våre internbudsjetter kan ha forskjeller sammenholdt mot kirkens budsjettmodul Arena som følge av flere tildelingsbrev i løpet av 2017.

TOTALT FORBRUK

Tabell 3 viser totalt forbruk fordelt på utgiftsarter. Oppstillingen omfatter – til forskjell fra tabell 2 - også sykehjemprestetjenesten og eksterne prosjektmidler (døveprostiet).

Avsetningskostnader er balanseføring av midler fra åpningsbalansen, prosjektmidler innen døveprostiet og mindreforbruk sykehjemsprester. Inntekter omfatter bevilgning fra Oslo kommune på NOK 4.7m, eksterne prosjektmidler til døveprostiet mv. Tilskudd er «egne» tilskudd utover Ovf-midler.

TOTALT FORBRUK FORDELT PÅ ARTER - INKL SYKEHJEM MV					
Tabell 3	LØNN	DRIFT	TILSKUDD	AVSETN	SUM
Forbruk	151 648	14 417	566	3 569	170 200
Inntekter					-7 253
Totalt forbruk					162 946
Bevilgning ex Ovf					166 207
Mindreforbruk					3 260

Tabellen viser at personalkostnader representerer over 90% av forbruket. Forbruk målt mot bevilgning viser samlet mindreforbruk på NOK 3,2m.

TILSKUDDSFORVALTNING

Tilskuddsmidlene har et mindreforbruk på 75t; kfr tabell 4, og som har oppstått innenfor trosopplæringen. Den største tilskuddsposten gjelder trosopplæring på NOK 28,4m. Diakoni mv omfatter diakoni, undervisning og kirkemusikkmidler. Midler til å styrke den kirkelige og musikalske aktiviteten ved Oslo domkirke utgjør NOK 2m. Ovf-midler inngår ikke i oppstillingen: med Ovf-midler vil forbruket utgjøre 43.125t og tildelingen 43.170t.

FORBRUK 2017 AV TILSKUDDSMIDLER				
Tabell 4	DIAKON MV	TRO	DOM	SUM
Forbruk	12 156	28 363	2 000	42 519
Tildeling				-42 594
Resultat				-75